

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM REHBERLİK PROGRAMLARININ ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Emel AYGÜN
ORCID: 0000-0002-8761-7059

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi GÜNGÖR YUMUŞAK
ORCID: 0000-0001-5623-463X

Konya – 2022

ÖN SÖZ

Lisansüstü eğitim hikâyemin başladığı ilk günden itibaren beni dostça karşılayan, güler yüzünü ve desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Güngör YUMUŞAK'a teşekkürlerimi sunarım. Araştırma verilerinin toplama sürecine katkı sağlayan tüm öğretmen arkadaşlarıma destek ve emekleri için minnettarım. Tüm bu süreçte ve yaşamda kahrımı çeken biricik aileme; eşim Abdurrahman AYGÜN, kızlarım Esmâ ve Azra'ya sevgilerimi sunar, varlıklarına şükranlarımı iletirim.

Emel AYGÜN

Eylül, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar	8
2. ALAN YAZIN	10
2.1. Eğitim	10
2.1.1. Okul Öncesi Eğitim	10
2.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihi	11
2.1.3. Okul Öncesi Eğitim Programı	12
2.1.4. Okul Öncesi Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik	14
2.1.5. Eğitim Programı	16
2.1.6. Program Geliştirme	17
2.1.7. Program Değerlendirme	17
2.1.8. Okul Öncesi Eğitimin Değerlendirilmesi	17
2.2. İlgili Araştırmalar	18
2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	18
2.2.2. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	21
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	27
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	29
3.4. Verilerin Toplanması.....	32
3.5. Verilerin Analizi.....	33
4. BULGULAR	35
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	35

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	56
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	56
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	61
5.1. Tartışma ve Sonuç	61
5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	61
5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	63
5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	63
5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	64
5.2. Öneriler	65
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	65
5.2.2. Araştırmalara Yönelik Öneriler	65
KAYNAKLAR	66
EKLER	72
Ek-1	73
Ek-2	75

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **84** sayfalık kısmına ilişkin, 5/09/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%18** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

5/09/2022

Emel AYGÜN

Dr. Öğr. Üyesi Güngör YUMUŞAK

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

5/09/2022

Emel AYGÜN

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM REHBERLİK PROGRAMLARININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Emel AYGÜN

İnsan yaşamının temelini oluşturan okul öncesi dönemde, çocuğun sevgi dolu bir ortamda büyümesi, sağlığı ve beslenmesi için uygun koşulların sağlanması ne kadar önemli ise; eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliği de son derece önemlidir. Eğitim sürecinin tamamlayıcı unsuru olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyetlerinin amacı, öğrencinin kişisel, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal bakımdan bir bütün olarak gelişmesini sağlamaktır. Okul öncesi dönemde çocuğa yönelik planlanan rehberlik hizmetleri, çocuğun gelişim ihtiyaçlarını karşılamak üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu dönemde çocukların çok yönlü gelişimlerinin sağlanması, okul ortamına uyum becerilerinin gelişmesi, gizilgüçlerini ortaya koyabilmeleri için tüm eğitim-öğretim çalışmalarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleriyle birlikte yürütülmesi gerekmektedir. Gelişim ve çözüm odaklı, yeterliliği temel alan, kültürel farklılıkları önemseyen, kapsayıcı bir yaklaşımla hazırlanan bu programlar okul ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının yürütülmesinde aktif katılımı ve desteği gereken öğretmenlerin, hazırlanan ve uygulanan programlar hakkındaki görüşlerinin alınması, program değerlendirme çalışmaları açısından önemlidir. Bu araştırma ile okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Araştırmada, öğretmen görüşleri cinsiyet ve kıdem değişkenleri açısından incelenmiş, okul öncesi eğitim ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri arasındaki farklılık düzeyine bakılmıştır. Bu araştırma temel karma araştırma desenlerinden birleştirme (çeşitleme) deseni (Creswell, 2021) ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Konya il genelindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 1100 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklemi ise tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen 268 okul öncesi eğitim öğretmeni ve 56 okul psikolojik danışmanı olmak üzere toplam 324 kişi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Yazgünoğlu ve Demirel (2012) tarafından hazırlanan anket kademe uyarlaması yapılarak kullanılmıştır. Ayrıca araştırma konusunda derinlemesine bilgi elde edinebilmek amacıyla 7 psikolojik danışman ve 6 okul öncesi eğitim öğretmeniyle oluşan 13 kişi ile görüşme yapılarak, araştırmada veri çeşitliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Veriler betimleyici istatistiksel tekniklerle analiz edilmiş ve öğretmenlerin, okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin görüşlerinin genellikle ortalamanın üzerinde değerlerde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin anket maddelerinde yer alan ifadelerle ilişkin görüşleri olumludur, maddelerde belirtilen özelliklere genellikle katılmaktadırlar. Bu veriler doğrultusunda öğretmenlerin rehberlik programlarını olumlu olarak algıladıkları söylenebilir. Elde edilen verilere göre, kadın ve erkek öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri $\bar{x}=4,25$ değeriyle erkeklere göre ($\bar{x}=3,68$) daha olumludur. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri kıdem değişkeni açısından da farklılık göstermektedir. Okul öncesi eğitim rehberlik programına ilişkin öğretmen görüşlerinin puan ortalamalarına bakıldığında; okul rehber öğretmenlerinin maddelere verdikleri puanlarının ortalaması 3,94 iken, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin puanlarının ortalaması 4,20'dir. Buna göre, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin rehberlik programlarına dair görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir. Bu durumun sebeplerine bakıldığında, psikolojik danışmanlar programın geliştiricisi ve yürütücüsü olduklarından dolayı hedeflere tam anlamıyla ulaşamayan programların bilincinde olabilmektedirler. Sınıf içi rehberlik etkinliklerinin uygulanma sorumluluğunun okul öncesi eğitim öğretmenlerinde olması, etkinlikler için ayrılan özel bir zaman diliminin olmaması ve uygulamada yaşanan aksaklıkların farkında olma durumunun bu veriyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, rehberlik programlarının sistematik ve tutarlı bir şekilde hazırlanması yönünde gelişime ihtiyaç duyan öğretmenler için hizmetçi eğitim faaliyetlerinin planlanması, etkinlik havuzlarının oluşturulması, hazırlanan programlarda bölgesel farklılıkların dikkate alınması gibi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim rehberlik programları, öğretmen görüşleri, program değerlendirme.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Curriculum and Instruction Program
Master Thesis

EVALUATION OF PRESCHOOL EDUCATION GUIDANCE PROGRAMS ACCORDING TO TEACHER OPINIONS

Emel AYGÜN

In the preschool period, which is the basis of human life, it is important to provide suitable conditions for the child's growth, health and nutrition in a loving environment; The quality of educational activities is also extremely important. The aim of the guidance and psychological counseling activities, which are the complementary elements of the educational process, is to ensure that the student develops as a whole in personal, physical, cognitive, social and emotional terms. Guidance services planned for the child in the pre-school period focus on meeting the developmental needs of the child. In this period, all educational activities should be carried out together with guidance and psychological counseling services in order to ensure the multi-faceted development of children, to develop their adaptation skills to the school environment, and to reveal their potential strengths. These programs, which are development and solution-oriented, based on competence, caring for cultural differences, and prepared with an inclusive approach, are implemented by school and classroom guidance teachers. It is important in terms of program evaluation studies to get the opinions of the teachers, who need active participation and support in the execution of preschool education guidance programs, about the programs prepared and implemented. With this research, it is aimed to reveal the opinions of teachers about preschool education guidance programs. In the study, teachers' opinions were examined in terms of gender and seniority variables, and the level of difference between the opinions of preschool education and school guidance teachers was examined. This research was carried out with the combination (diversification) design (Creswell, 2021), one of the basic mixed research designs. The universe of the study consists of 1100 teachers working in pre-school education institutions throughout the province of Konya. The sample consists of a total of 324 people, 268 pre-school education teachers and 56 school psychological counselors, determined by random sampling method. As a data collection tool, the questionnaire prepared by Yazgünoğlu and Demirel (2012) was used with step-by-step adaptation. In addition, in order to obtain in-depth information about the research, 13 people consisting of 7 psychological counselors and 6 preschool education teachers were interviewed, and data diversity was tried to be provided in the research. The data were analyzed with descriptive statistical techniques and it was seen that teachers' opinions about preschool education guidance programs were generally above the average. The opinions of the teachers about the expressions in the questionnaire items are positive, and they generally agree with the features stated in the items. In line with these data, it can be said that teachers perceive the guidance programs positively. According to the data obtained, the opinions of female and male teachers about the program were found to be statistically significant. The opinions of female teachers about the program are more positive than males ($\bar{x}=3.68$), with a value of $\bar{x}=4.25$. In addition, the opinions of the teachers participating in the study differ in terms of the seniority variable. Considering the average scores of teachers' opinions about the preschool education guidance program; While the average of the points given by the school guidance teachers to the items is 3.94, the average of the scores of the preschool teachers is 4.20. Accordingly, it can be said that the views of preschool teachers about guidance programs are more positive. Considering the reasons for this situation, psychological counselors may be conscious of the programs that cannot fully reach the goals, since they are the developers and executives of the program. It is thought that the responsibility for the implementation of in-class guidance activities, the pre-school education teachers' lack of a special time frame for the activities, and the awareness of the problems experienced in the application support this data. In line with the findings, suggestions were made for teachers who need development in order to prepare guidance programs in a systematic and consistent way, such as planning maid training activities, creating activity pools, and taking into account regional differences in the programs prepared.

Keywords: Preschool education guidance programs, teacher opinions, program evaluation.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

İnsan yaşamının temelini oluşturan okul öncesi dönemde, çocuğun sevgi dolu bir ortamda büyümesi, sağlığı ve beslenmesi için uygun koşulların sağlanması ne kadar önemli ise; eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliği de son derece önemlidir. Bireyin gelişimini çok yönlü destekleyebilecek fiziksel, sosyal ve eğitsel ortamlar, gerçekleştirilen tüm yaşantılar, geleceğini ve hayata bakışını önemli ölçüde etkiler (Oktay, 2004). Daha yaşamın ilk yıllarında toplumsal ve ahlaki değerlerin çocuklara aktarılması, onların geleceğinin belirleyicisi olması açısından son derece önemlidir. Yaşam için en gerekli bilgi ve beceriler bu yıllarda edinilmektedir. Bu durum okul öncesi eğitimin önem ve gerekliliğini göstermektedir. Okul öncesi eğitim, çocuğa bilgi aktarmakla yetinmez. Bunun ötesinde çocuğun sahip olduğu potansiyeli geliştirmesine yardımcı olur (Yavuzer, 2004).

Okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim çağına gelmemiş çocukların, çok yönlü gelişimini (bedensel, zihinsel, psikososyal) planlanmış bir ortam içerisinde destekleyen ve 3-6 yaş aralığındaki çocukları daha sonraki dönemler için hazırlayan bir eğitim kademesidir. Okul öncesi dönemde gelişimin hızlı olması ve bu dönemin sonraki gelişim dönemlerini etkileyen kritik bir özelliğe sahip olması; bu dönemde yapılan çalışmaların ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir (Özabacı, 2008).

İnsan yaşamında bilişsel ve duyuşsal süreçlerin önemli büyüktür. Geleneksel eğitim sistemi yıllarca duyuşsal süreçleri eğitim faaliyetlerinin dışında tutmuştur. Bu tutum nedeniyle eğitim kurumlarında yalnızca bilgi aktarımına önem verilmiştir. Öğrencilerin kişisel özellikleri, hisleri, yaşantıları dikkate alınmamıştır. Çağdaş eğitim sisteminde öğrencilerin duygusal süreçleri de dikkate alınmaya başlanmıştır. Bu durum rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde önemli bir noktaya taşımıştır (Kepçeoğlu, 1994).

Eğitim sürecinin tamamlayıcı unsuru olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyetlerinin amacı, öğrencinin kişisel, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal bakımdan bir bütün olarak gelişmesini sağlamaktır. Rehberlik, öğrenci kişilik hizmetlerinde yer alan ve öğrencinin çok yönlü gelişimini destekleyen bir hizmet alanıdır. Psikolojik danışma ve rehberlik, kişinin kendisini ve çevresini tanıması, ilgi ve yeteneklerini fark etmesi, kişisel gelişimini sağlaması, sorunlarına çözüm yolları bulmak adına yol aldığı, sistematik,

profesyonel ve sürekli bir yardım sürecidir (Bakırcıoğlu, 2000; Kuzgun, 2000). Gelişim süreklilik gösterdiği için, bu programların da gelişim özelliklerine uygun olarak sürekli yenilenmesi gerekmektedir (Bakırcıoğlu, 2000; Yeşilyaprak, 2003).

Okul öncesi dönemde çocuğa yönelik olarak planlanan rehberlik hizmetleri, çocuğun gelişim ihtiyaçlarını karşılamak üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu dönemde çocukların çok yönlü gelişimlerinin sağlanması, okul ortamına uyum becerilerinin gelişmesi, gizilgüçlerini ortaya koyabilmeleri için tüm eğitim-öğretim çalışmalarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleriyle birlikte yürütülmesi gerekmektedir. Okul öncesi rehberlik hizmetlerinin amacı; duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, mutlu, üretken, keşfetmekten ve araştırmaktan hoşlanan, sosyal ilişkilere değer veren, çevre koruma bilincine sahip, paylaşmayı bilen nesiller yetiştirilmesine destek olmaktır (MEB, 2012). Bu amaçla okul öncesinden başlanarak her sınıf seviyesine göre öğrencilere yönelik olarak; akademik, sosyal-duygusal ve kariyer gelişim alanlarında rehberlik programları hazırlanmaktadır. Gelişim ve çözüm odaklı, yeterliliği temel alan, kültürel farklılıkları önemseyen, kapsayıcı bir yaklaşımla hazırlanan bu programlar okul ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanmaktadır.

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 17 sayılı kararı ile 09/07/2020 tarihinde, yeni sınıf rehberlik programları tüm kademelerde ve sınıf düzeylerinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu yeni sınıf rehberlik programlarının genelinde sosyal-duygusal, akademik ve kariyer gelişim ve yeterlik alanları belirlenmiştir. Sonrasında ise farklı sınıf düzeyleri için kazanımlar belirlenmiştir. Bu kazanımların belirlenmesinde gelişim ve yeterlik alanları esas alınmıştır (MEB, 2021). Her sınıf düzeyinde 36 kazanım bulunmaktadır. Gelişimsel rehberlik anlayışı ile okul öncesi eğitim kurumlarında hazırlanan ve uygulanan rehberlik programı yedi yeterlik alanından oluşmaktadır. Bu alanlar; okula ve çevreye uyum, eğitsel gelişim, kendini kabul, kişiler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat ve mesleki gelişimdir (MEB, 2012).

Okullarımızda sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışına dayanmaktadır. Bu hizmetler öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenir ve koruyucu, önleyici, krize müdahale hizmetlerini de kapsar. Ayrıca bu hizmetler çocuğun etkileşim halinde bulunduğu kişilerle iş birliği içerisinde sunulur. Okul öncesi dönemde sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, çocuğun yaşam alanındaki bireylerle etkileşime geçerek, çocuğun gelişimine katkı sunması yönündeki bütün faaliyetleri

kapsar. Ayrıca gerektiğinde çocuğun gelişimine destek olacak diğer çalışmaları da sunar (Erkan, 2011).

Eğitim programı kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında 'izlenen yol' anlamında kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu kavram, öğretmenlerin rehberliğinde öğrencilere kazandıkları yaşantıların tümü olarak açıklanabilmektedir. Erden'e (1998) göre eğitim sistemleri eğitim programları ile işlerlik kazanmaktadır. En genel anlamda eğitim programı; kişiye, okul veya okul dışında planlanmış faaliyetler yoluyla sunulan öğrenme yaşantılarıdır. Öğretim programı ise, kazandırılması planlanan bir konunun, okul ve/veya okul dışında öğretilmesiyle ilgili tüm faaliyetleri kapsayan bir yaşantı düzeneğidir. Bu tanımlar, eğitim-öğretim çalışmalarının önceden belirlenmiş bir plan dâhilinde yapılması gereğini ortaya koymaktadır. Eğitim dinamik bir sistem olarak ele alındığında program geliştirme kavramı ortaya çıkmaktadır. Eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütününe program geliştirme denebilir. Program geliştirmenin son ögesi olan program değerlendirme ise, programın etkililiği sınama olarak tanımlanabilir (Demirel, 2005). Değerlendirme, program geliştirme çalışmalarının önemli bir aşamasıdır ve bu çalışmaların sürekli yönünü oluşturur. Bu noktada alınan geribildirimler program geliştirmede kullanılır (Varış, 1988).

Bir programının başarılı sayılabilmesi için programda istenen hedeflere tüm bireylerin ulaşmış olması gerekmektedir. Bu durum her zaman mümkün olmayabilir. Bundan dolayı uygulanan eğitim programında eksik kalan öğelerin tespit edilmesinde, aksayan yönlerin belirlenmesinde ve gereken düzenlemeleri yapmak amacıyla program değerlendirmesi yapılır. Bu anlamda değerlendirme; program hakkında veri toplama, toplanan verileri ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve uygulanan programın etkililiği hakkında bir kanıya varma aşamalarından oluşur. Eğitim programının tüm öğelerine bakılarak program değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Bu sebeple program değerlendirme konusunda farklı yaklaşımlar vardır (Demirel, 2005). Bu yaklaşımların yanında denenmekte veya uygulanmakta olan programların değerlendirilmesinde yararlanılabilecek çeşitli program değerlendirme modelleri de bulunmaktadır.

Okul öncesi dönem rehberlik programlarının nitelikli bir şekilde hazırlanmasında ve çalışmaların yürütülmesinde okul öncesi öğretmenlerle yapılacak olan bilgi alışverişinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim rehberlik programlarının değerlendirilmesinin, mevcut sorunlarını belirlemek amacıyla

yapılacak çalışmadan elde edilecek bulguların okul öncesi eğitimin rehberlik hizmetlerinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmekte, temel sorunlarının teşhisi ve sunulacak çözüm önerileri ile literatüre katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının tarihsel gelişimine bakıldığında, bu kavramın eğitimde ortaya çıktığı görülmekte ve günümüzde de en yaygın uygulamaların eğitim alanında sürdürüldüğü bilinmektedir. Ancak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, günümüzde sadece eğitime özgü değil, yaşamın her anında ve çeşitli kurumlarda var olan, insan gelişimine katkı sunan bir alandır. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin henüz profesyonel kişilerce yürütülmediği dönemlerde sınıf öğretmenleri, öğrencilerin kişisel, eğitsel ve mesleki yardım ihtiyaçları karşılamışlardır. O zamanlarda okulların öğrenci seçimi konusunda zorlayıcı davranmaları, rehberlik hizmetlerinin okullara girmesini geciktiren nedenlerden sayılabilir. Sanayileşme ve toplumdaki ilerlemeler okul eğitimi zorunlu kıldığında, devletler eşit eğitim fırsatları sunmaya başlamış, devlet okulları toplumun her seviyesinden çocuğa eğitim olanağı sunmuştur. Okullara farklı sosyo-ekonomik çevrelerden, farklı beklenti ve ihtiyaçlarla öğrenciler gelmeye başlamıştır. Öğretmenler bu farklılıklar ve artan ihtiyaçlar karşısında güçlük yaşamışlardır. Bunun sonucunda artan talep ve ihtiyaçları karşılayacak, gerekli becerilere sahip uzmanlara ihtiyaç duyulmuştur (Meşeci, 2008). Rehberliğin ortaya çıkmasında, kitle eğitiminin yanında, sosyo-kültürel, ekonomik, felsefi ve psikolojik faktörlerin de etkisi vardır. Bu faktörlerin de etkisi ile ailenin çocuğu ile ilgili işlevlerinden bazıları okulların sorumluluk alanına girmiştir. Öğrenci merkezli eğitim anlayışıyla birey önemslenmiş, demokratik bir toplumdaki özgür vatandaş olarak görülmüş ve bu ideale göre yetiştirilmeye başlanmıştır (Yeşilyaprak, 2003). Tüm bu gelişim ve değişimler çağdaş eğitim sistemi içerisinde öğrenciye verilecek rehberlik hizmetlerini gerekli ve önemli hale getirmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 14 Ağustos 2020 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre, eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amacı; kendini tanıyan, eğitsel ve mesleki anlamda sunulan fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir. Ayrıca bu kişilerin toplum içinde sağlıklı yaşayabilmeleri amacıyla akademik, sosyal-duygusal ve kariyer gelişimlerini de destekler. Gelişimin devamlılığı ve bütünlüğü temeline dayanılarak, bireylerin sağlıklı gelişimleri için gerekli yeterlilikleri kazanmada; sosyal-duygusal, akademik ve kariyer

gelişim alanlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunulur. Bu hizmetler okul öncesi dönemde, çocuğun kendini keşfetmesi, özgüven kazanması, sınırlarını bilmesi, sosyalleşmesi, okula ve çevreye uyum sağlaması, öğrenmeye yönelik olumlu bir tutuma sahip olması, ilgi ve yeteneklerinin farkına varması amacıyla yürütülür (MEB, 2020).

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, okul rehberlik servisleri tarafından hazırlanan programlar doğrultusunda, bireysel ve grup çalışmaları şeklinde verilmektedir. Okul ve öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak hazırlanan programlar, öğrencilerin gereksinimlerine uygun olarak gelişimsel ve önleyici, iyileştirici ve destek hizmetler olarak sunulmaktadır. Okul öncesi eğitimde önceden belirlenmiş hedeflere uygun etkinliklerle, öğrencilerin bu dönem içerisinde kazanmaları gereken gelişim görevlerini tamamlamaları sağlanır. Piaget, Freud, Erikson gibi gelişim kuramcılarının birçoğu insan gelişiminde yaşamın ilk yıllarının önemini vurgulamışlardır. Özellikle 3-6 yaş aralığında gelişimin farklı alanlarında kritik değişimlerin meydana gelmesi noktasındaki görüşler, okul öncesi eğitimin önemini ortaya koymuştur (Onur, 2004). Bu dönemde çocukların her yönüyle sağlıklı gelişimlerini desteklemek, uyum becerilerini geliştirmek, gizil güçlerini fark edebilmek, kendilerinin keşfetmelerini sağlayabilmek adına eğitim faaliyetleri rehberlik hizmetleriyle birlikte yürütülmelidir.

Okul öncesinde görev yapan öğretmenler, ilkokul öğretmenleri gibi öğrencileriyle daha fazla vakit geçirme fırsatına sahiptirler. Öğretmenler öğrencilerinin davranışlarını gözlemleme ve değişimleri fark etme konusunda şanslıdır. Bu nedenle okul öncesi eğitim öğretmeni öğrenciyle var olan gündelik etkileşimi sebebiyle rehberlik sürecinde çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmenler öğrencilerle çok daha sık iletişimde buldukları için çoğu zaman sorunları ilk hisseden kişi olabilmektedirler. Öğretmenlerin sorunları olan öğrencileri belirleyerek rehberlik servisine yönlendirme gibi bir sorumlulukları vardır. Öğretmenler rehberlik servisi ve öğrenci arasında adeta bir köprü görevi görürler. Okul öncesi dönemde olumlu bir rehberlik tutumuna sahip öğretmen, sorun ortaya çıkmadan, öğrencilerin uyumları bozulmadan durumlara müdahale edebilir (Kılıçaslan, 2008).

Okullarda uygulanan psikolojik danışma rehberlik programının ve hizmetlerinin öğrenciler ve veliler tarafından nasıl algılanacağı konusunda öğretmenin etkileyici bir rolü vardır. Öğretmenin destekleyici bir tutumunun olması okul yönetimini, aileleri ve toplumu bile etkilemektedir (Akboy ve İkiz, 2007). Sınıf rehberlik çalışmalarının yürütülmesinde öğretmenlerin desteği ve aktif katılımı çok önemlidir. Sınıf rehberlik faaliyetlerinde hangi tür

etkinliğin kim tarafından nasıl yürütüleceği konusunda öğretmen ve okul psikolojik danışmanının görüş alışverişinde bulunmaları sürecin sağlıklı işlemesine neden olacaktır. Ayrıca, her geçen gün okullarımızda rehberlik servisine olan talepler artmakta, rehber öğretmenler bu talepleri tek başlarına karşılamakta zorlanmaktadır. Öğretmenlerin desteği ile çok sayıda öğrenci rehberlik faaliyetlerinden yararlanma imkânına sahip olmaktadır. Bundan dolayı, özellikle sınıf rehberlik çalışmalarının uygulanmasında öğretmenlerin aktif katılımı ve desteği elzemdir (Kaya ve Çivitçi, 2004).

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının yürütülmesinde aktif katılımı ve desteği gereken öğretmenlerin, hazırlanan ve uygulanan programlar hakkındaki görüşlerinin alınmasının program değerlendirme çalışmaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrenci ve rehberlik servisi arasında çoğu zaman köprü görevi gören öğretmenlerin, okullarda uygulanan rehberlik programlarının nitelikli ve işlevsel bir şekilde hazırlanmasına katkıları olacaktır. Alınan geri dönütlerin program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Okul öncesi eğitim rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak durum saptama ve bu hizmetlerin geliştirilmesi için alana katkı sunulacağına inanılmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Okul öncesi eğitimde rehberlik programlarının nitelikli bir şekilde hazırlanmasında ve çalışmaların yürütülmesinde okul öncesi öğretmenlerle yapılacak olan bilgi alışverişinin önemli olduğu düşünülmektedir. Okullarda uygulanmakta olan programlara ait verilerin toplanması ve bu verilerden elde edilecek bulgulara göre programların geliştirilmesi, program geliştirme sürecinin temel gerekliliğidir. Bu araştırma ile okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim rehberlik programlarının değerlendirilmesinin, mevcut sorunlarını belirlemek amacıyla yapılacak çalışmadan elde edilecek bulguların okul öncesi eğitimin rehberlik hizmetlerinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmekte, temel sorunlarının teşhisi ve sunulacak çözüm önerileri ile literatüre katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim rehberlik programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu amaçla rehberlik programının temel öğeleri olan hedefler, içerik, etkinlikler ve sınıma durumları ölçüt olarak alınmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma programlarının hedeflerine, içeriğine, etkinliklerine, değerlendirme sürecine ve geneline ilişkin görüşleri nelerdir?

1. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının; hedeflerine (kazanımlar), yeterlik alanlarına (içerik), öğrenme-öğretme sürecine (etkinlikler), değerlendirme sürecine (ölçme araçları) ve geneline ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğretmenlerin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Öğretmenlerin görüşleri meslekteki deneyim süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı'na ilişkin, okul öncesi eğitim öğretmenleri ile psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem gelişimin hızlı olması ve bu dönemin sonraki gelişim dönemlerini etkileyen kritik bir özelliğe sahip olması; bu dönemde yapılan çalışmaların ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir (Özabacı, 2008). Gelişim ve çözüm odaklı, yeterliliği temel alan, kültürel farklılıkları önemseyen, kapsayıcı bir yaklaşımla hazırlanan bu programlar okul ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitim öğretmeni öğrenciyle var olan gündelik etkileşimi sebebiyle rehberlik sürecinde çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin desteği ve aktif katılımı ile okullardaki rehberlik faaliyetleri verimli bir şekilde yürütülebilmektedir.

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının yürütülmesinde aktif katılımı ve desteği gereken öğretmenlerin, hazırlanan ve uygulanan programlar hakkındaki görüşlerinin alınmasının program değerlendirme çalışmaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Alınan geri dönütler program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Araştırmadan elde edilen veriler, mevcut rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesini sağlayacaktır. Ayrıca rehberlik programlarının güncellenmesi durumunda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Öğretmenlerin anket ve görüşme sorularına samimi ve içten yanıtlar verdikleri düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Yapılan araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılı Konya ili merkez ilçelerinde görev yapan okul öncesi eğitim öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı olmak üzere toplam 324 kişiden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri ankette ve görüşme formunda yer alan maddelerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Zorunlu eğitim çağı dışında kalan, 3-6 yaş aralığındaki çocukların eğitimini ifade eder (Yavuzer, 2004).

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı: Eğitim kurumunun tür, kademe özellikleri, öğrencilerin ihtiyaçları, gelişim dönemleri ve risk altındaki öğrenciler dikkate alınarak hazırlanan, ortak bir anlayış ve iş birliği içerisinde yürütülen, kanıta dayalı olarak değerlendirilen programı ifade eder (MEB, 2020).

Rehber Öğretmen / Psikolojik Danışman: Eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sunan, okul rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulanması ve koordinasyonunun sağlanmasında program sorumlusu olarak görev alan, psikolojik danışma ve rehberlik programlarından en az lisans düzeyinde eğitim almış kişiyi ifade eder (MEB, 2020).

Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni: Okul öncesi eğitim kademesinde bilgi aktarma ve öğrenim sürecini yöneten, sınıf içi düzeni sağlayan en etkili kişiyi ifade eder (Yavuzer, 2004).

Sınıf Rehber Öğretmeni: Bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten; okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi öğretmenini ifade eder (MEB, 2020).

Sınıf Rehberlik Programı: Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarına yönelik olarak belirlenmiş kazanımların sınıflarda grup etkinlikleri yolu ile öğrencilere sistemli bir şekilde sunulmasını amaçlayan programı ifade eder (MEB, 2020).

Eğitim Programı: Bir eğitim kurumunun kişiler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri ifade eder (Varış, 1994).

Program Geliştirme: Eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü ifade eder (Demirel, 2005).

Program Değerlendirme: Yetişek geliştirmenin son ve tamamlayıcı halkası olarak eğitim hedeflerinin gerçekleşme derecesini tayin etme sürecini ifade eder (Ertürk, 1977).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu bölümde okul öncesi eğitim rehberlik programlarıyla ilgili kuramsal açıklamalara ve konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Eğitim

Kültürleme yollarından biri olan eğitim sayesinde toplumlar, kültürel yapılarını gelecek nesillere aktarmanın yanında; çağın değişen koşullarını, bilim ve teknolojiyi de aktararak, yeni bilgi ve değerler ortaya koyarlar. Toplumsal gelişimin vazgeçilmesi olan eğitim, bireysel farklılıklardan doğan zenginliği de dikkate alarak farklılıkların uyum içerisinde yaşayabileceği bir kültür inşa etmektir (Yavuz, 2018). Bu bağlamda eğitim, bireyin içinde bulunduğu toplumda uygulama fırsatı bulacağı kabiliyet, beceri ve diğer davranış kalıplarını kazandığı yaşantılar bütünüdür (Demirel ve Kaya, 2003).

Örgün ve yaygın eğitim olarak iki ana bölümden oluşan bugünkü Milli Eğitim Sistemi, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiştir. Örgün eğitim, belirli bir yaş grubunda aynı seviyede bulunan bireylere, belirli bir çatı altında, bir amaç doğrultusunda hazırlanan programlarla, sistematik olarak yapılan eğitimdir. Örgün eğitim; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi kapsar. Okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim çağı dışında kalan 3-5 yaş grubundaki çocukların isteğe bağlı eğitimleridir (Erdoğan, 2004).

2.1.1. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, çocuğun dünyaya geldiği andan temel eğitime başlama yaşına kadar olan, 0-6 yaş aralığındaki dönemi kapsayan, yaşamın diğer yıllarında da önemli bir yer tutan gelişim ve eğitim sürecidir. Bu dönemde çocukların zihinsel, sosyal-duygusal, bedensel ve dil gelişimleri büyük ölçüde tamamlanır (Kurt Gökçeli, 2019). Okul öncesi eğitim çocukların ilkokula hazırlanması için okula hazırlık niteliğinde verilen bir eğitimdir. Ülkemizde okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak devlet ve ilgili kurumlar okul öncesi eğitime katılımı önemsemekte, teşvik etmektedirler (Oktay ve Polat, 2021). Erken çocukluk eğitimi sadece çocuk için değil, aile ve toplum için de olumlu sonuçlar sağlar (Kağıtçıbaşı vd., 2009). Birey bir sistem içerisinde ele alındığında, bireyin özellikleri hem içinde bulunduğu sistemi etkilemekte, hem de o sistemden etkilenmektedir. Okul öncesi dönem çocuğunu ailesi, bakım veren kişiler, okul paydaşları, arkadaş grupları gibi temasın bulunduğu yapılarla yaşantı ve

etkileşimler doğrudan etkilemektedir (Doğan, 2010). Bu yapılardan okul, öğrencinin bilişsel düzeyi ile ilgili en önemli destekleyici sistem olarak vurgulanmaktadır.

Gelişimsel bir dönem olarak okul öncesi eğitime bakıldığında çocuğun kendisini yönetme becerisi temellerinin bu evrede atıldığı görülmektedir. Erikson (1994) psikososyal gelişim kuramında erken çocukluk döneminin gelişim görevlerinin yaşamın sonraki evrelerinde de önemli etkisi olan güven, özerklik ve girişkenlik kişilik özelliklerinin gelişimi açısından önemli olduğu belirtilmektedir. Gelişim dönemlerinin başarılı bir şekilde tamamlanması aile ve çevre desteğinin niteliğine bağlıdır. Erikson'a göre erken yaşam dönemlerinin tamamlanmasında olumsuzlukların olması, ileriki dönemlerde de güçlerin yaşanması olasılığını artırmaktadır (Onur, 2004). Okul öncesi eğitimin sonraki eğitim kademelerine temel oluşturması bakımından önemi bilimsel yaklaşımlarla ortaya konulmuştur.

Okul öncesi eğitim çocukların ilgi, merak ve sosyal becerilerini geliştirmeyi, akranlarıyla oynayabilmelerini, bir hedef doğrultusunda birlikte çalışabilmeyi, kendilerine olana güvenlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu dönemde öğrenme isteği oluşturulan çocuklar sonraki dönemler için de açık, istekli ve hazır hale getirilmiş olmaktadır. Gelişimsel özellikleri bakımından oyun çağındaki bulunan bu dönemde çocuklar için oyun temelli ortamlar oluşturulmalıdır. Yaşam boyu öğrenme için onları donatacak bilgi, beceri ve eğilimlerin bu dönemde geliştirilmesi gerekmektedir. Yoğun akademik içerikli programlar yerine, yaşam becerilerinin öğretilmesine, sanatsal çalışmalara öncelik verilmelidir (Baydan, 2020).

2.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihi

Türkiye’de okul öncesi eğitim tarihine bakıldığında Cumhuriyet öncesi ve sonrası olarak iki dönemde incelemenin uygun olduğu görülmüştür. Cumhuriyet’ten önce, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerindeki okul öncesi eğitim incelendiğinde 19. Yüzyılın ikinci yarısında bazı yabancı ve azınlıkların anaokulu açtıkları görülmüştür. Müslümanlarda ise 20. Yüzyıla kadar okul öncesi eğitim anlamında herhangi bir kurum ya da okula rastlanmamıştır. Ancak Osmanlı dönemindeki sıbyan mektepleri okul öncesi eğitim kurumu olarak kurulmasalar bile okul öncesi dönem çocuklarının eğitimlerinde rolü vardır (Akyüz, 2014). Osmanlı Devleti’nde sıbyan mektepleri çocuklara temel eğitimin verildiği ilköğretim kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Dönemde sıbyan mekteplerine yedi yaşındaki çocuklar zorunlu olarak gitmekte, ancak aileler isterse dört-beş yaşlarındaki çocuklar da bu mekteplerde eğitim görebilmekteydiler. Ayrıca kimsesiz çocukların meslek edinmesi ve korunması amacıyla

ıslahhaneler ve darüleytamlarda da 2-7 yaş arası çocuklara eğitim verilmekteydi (Tümer Erdem, 2008).

Osmanlı Devletinde ana mekteplerinin resmi olarak açılması İlköğretim Geçici Kanunu'na (1913) dayanmaktadır. Devletin son dönemlerinde ise bu ana mekteplerinin sayısı hızla artmıştır. Birinci Dünya ve Balkan Savaşları sebebiyle ana mekteplerin yaygınlaşmasını engellemiş, savaşlardan sonra ise kimsesiz kalan çocukların bakımı ve eğitimleri için ana mekteplerine yatırımlar artmıştır. Böylelikle Cumhuriyet dönemine 80 tane ana mektebi kalmıştır (Tümer Erdem, 2008).

Cumhuriyet sonrası dönemde okul öncesi eğitim tarihine bakıldığında ilk olarak kaynakların okul öncesi dönemden ziyade, ilköğretime ayrıldığı görülmektedir. Sonrasında ise çalışan annelerin çocuklarını bırakması amacıyla ilk mekteplerin kurulduğu bilinmektedir (Oktay, 1990). Beşinci Milli Eğitim Şurası'na (1953) kadar okul öncesi eğitimle ilgili herhangi bir karara rastlanmamaktadır. Yedinci Milli Eğitim Şurası'nda ise anaokulları ve anasınıfları yönetmeliğinin hazırlanması ilişkin önemli kararlar vardır. Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası'nda (1974) okul öncesi eğitimin amacı, kapsamı ve görevleri tanımlanmıştır. Okul öncesi eğitimin isteğe bağlı olduğu belirtilmiştir. 10. Milli Eğitim Şurasında ilk defa okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına yönelik çalışmaların başlatılması konusunda kararlar alınmıştır. 17. Milli Eğitim Şurasında (2006) okul öncesi eğitimde fiziki şartların geliştirilmesi ve okullaşma oranının 2023'te %80'ne çıkarılması yönünde kararlar alınmıştır. 18. Milli eğitim şurasında zorunlu eğitim öncesi bir yıl okul öncesi eğitime öğrencilerin katılma gerekliliği ve rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitim kademesinde de yer alması gerektiği belirtilmiştir. Rehber öğretmenlere okul öncesi eğitimde norm kadro verilmesi tavsiye niteliğinde kararlaştırılmıştır. Son olarak 1-3 Aralık 2021'de, 20. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, beş yaş okullaşma oranının %100'e ulaştırılması için gerekli çalışmaların yapılması, 3-4 yaş ve 0-3 yaş için eğitime erişim imkânlarının artırılması kararlaştırılmıştır. Öğrenci sayısına bakılmaksızın okul psikolojik danışmanının istihdam edilmesine yönelik karar alınmıştır (MEB, 2022).

2.1.3. Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim programları çocuğun ilk öğrenme deneyimlerinin temelini oluşturur (Bertrand, 2012). Bu bağlamda okul öncesi eğitim programlarının ne olduğunun, hazırlama ve uygulama esaslarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi eğitim kademesindeki çocuklara zengin öğrenme yaşantıları sunarak; sağlıklı büyümelerini,

bedensel, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel alandaki gelişimlerini destekleyen, öz bakım becerilerinin kazandırılmasını ve ilköğretime hazır bulunmalarını sağlayan bir eğitim programıdır (AÇEV, 2015). Çocuğun farklı gelişim alanlarına yönelik olarak geliştirilen kazanım ve göstergeler, öğrenme süreci ve değerlendirme gibi aşamaları olan, planlı, sistematik, farklı yöntem ve tekniklerle zenginleştirilen ve çocuğa ulaşılmayı hedefleyen bir programdır. Bu programların planlama ve uygulamasında çocuğun sürece aktif katılması söz konusudur (Kurt Gökçeli, 2019).

Okul öncesi eğitim programları, milli eğitimin genel amaç ve temellerine uygun olacak şekilde okul öncesi eğitim amaç ve görevlerine göre hazırlanmaktadır. Bu programlarla çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklemek, onlara iyi alışkanlıklar kazandırmak, onları ilkokula hazırlamak, dezavantajlı çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı oluşturmak, çocukların Türkçeyi doğru, güzel ve etkin kullanmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde kaynak sıkıntısından dolayı okul öncesi eğitime gereken önem verilememiş, yatırımlar ilköğretime yapılmak zorunda kalınmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitim program çalışmalarında da gecikmeler olmuştur. 1952 Anaokulları Eğitim Öğretim Programı'na kadar kurumlarda herhangi bir resmi program uygulanmamıştır. 1952'de uygulamaya konulan ilk program sonrasında ise 1981, 1989, 1994, 2002, 2006 yıllarında okul öncesi eğitim programları güncellenerek yayınlanmıştır. Son olarak yayınlanan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı günümüzde hala uygulanmakta olan programdır (MEB, 2013).

Ülkemizde kullanılan okul öncesi eğitim programları çeşitli aşamalardan geçerek günümüze gelmiştir. Bu programların gelişimine bakıldığında öğretmen ve konu merkezli uygulamalardan öğrenci merkezli, çağdaş ve yapılandırmacı uygulamalara doğru bir gelişimin olduğu görülmektedir (Koçyiğit, 2012). Okul öncesi kurumlarda kullanılan eğitim programları okul-aile-çocuk üçgeninde gerçekleşen tüm yaşantıları kapsamaktadır. Burada esas olan; belirlenen hedeflere ulaşılabilen, çocuğun eğitim gereksinimlerinin karşılandığı, ailenin beklentilerine cevap verebilen nitelikte bir eğitim programının hazırlanması ve uygulanmasıdır (Kurt Gökçeli, 2019).

Okul Öncesi Eğitim Programı çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklemekte, sağlıklı büyümelerini, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve ilkokula hazırlanmalarını amaçlamaktadır. Çocukların bedensel, sosyal, zihinsel ve dil gelişim alanlarında meydana gelebilecek yetersizliklerin ortadan kaldırılmasını amaçlar. Bu sebeple destekleyici ve önleyici boyutları olan, çok yönlü bir programdır. Tüm bu alanların gelişimini esas alması özelliği ile

gelişimsel bir programdır. Model olarak eklektik bir özellik gösteren bu program, yaklaşım olarak sarmaldır. Kazanım ve göstergelerin temel alındığı bu program, üç farklı yaş grubuna göre düzenlenmiştir. Program uygulamalarında gerek olduğu takdirde çocukların gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına bağlı olarak ek kazanımlar eğitim planına eklenebilmektedir (MEB, 2013).

Çocuk merkezli olarak hazırlanan okul öncesi eğitim programı, keşfederek öğrenmeye öncelik tanıyan, oyun temelli, yaratıcılığın geliştirilmesi önem veren, bireysel farklılıklara saygılı, kültürel ve evrensel değerleri dikkate alan, değerlendirme süreci çok yönlü olan bir programdır. Bu programlarda rehberlik hizmetlerine önem verilmektedir. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları ile öğrencilerin yararı göz önünde bulundurularak işbirliği içerisinde çalışmaları, çocukların çok yönlü gelişimleri ve tüm faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için ailelerden de katkı alınması son derece önemlidir. Temel becerilerin edinilmeye başlandığı okul öncesi dönemde uygulanacak yetkin bir program ile hedeflenen beceriler öğrencilere kazandırılmış olacak, diğer eğitim kademelerine önemli katkılar sunacaktır (Baydan, 2020).

Okul öncesi eğitim programı, farklı boyutlarıyla çok yönlü bir program özelliğine sahiptir. Program öğrencilerin gelişimlerini destekleyici öğrenme deneyimleri sunarken, gelişim alanlarında oluşabilecek yetersizlikleri de önlemeye yöneliktir. Program bireysel farklılıklar dikkate alınarak hazırlanır ve tüm gelişimsel alanlar desteklenir. Öğrenme deneyimlerinin temel aracı oyundur. Mevcut imkânların kullanılarak yaşam deneyimlerinin, kültürel ve evrensel değerlerin dikkate alınması, aile katılımına önem verilmesi, değerlendirmenin çok yönlü yapılması, özel gereksinimli çocuklar için uygulamalara ve rehberlik hizmetlerine önem verilmesi programın özelliklerindedir (Yurtseven Kılıçgün, 2019).

2.1.4. Okul Öncesi Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Çağdaş dünyanın gerektirdiği, mutlu ve üretken bireylerin gerekli niteliklere ulaşmaları için yapılan tüm çalışmalar okullarda rehberlik hizmetleri kapsamında ele alınmaktadır. Öğrencinin yaşama hazırlanması için bütünsel bir yaklaşımla öğretim programları ile rehberlik programının bir arada ele alınması gerekmektedir. Bu programlar birbirlerini tamamlar niteliktedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitim sürecinin yadsınamaz, önemli bir parçasıdır. Rehberlik hizmetlerinin eğitim sistemi içerisindeki önemi her geçen gün artmaktadır. Rehberlik bir kişiyi kendini anlamaya, problemlerini çözmeye, kendini

gerçekleştirmeye; gerçekçi kararlar vermek, kapasitelerini en iyi şekilde geliştirmek, çevresi ile uyum içerisinde yaşamasını sağlamak amacıyla uzmanlar tarafından verilen psikolojik bir yardım sürecidir. (Yazgünoğlu, 2012).

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri 60 yıldan fazla bir süredir tüm eğitim kademelerinde etkisini göstermektedir. 21. yüzyılda yaşanan sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin, toplumların psikolojik danışmanlara olan gereksinimlerini artıracığı ön görülmektedir. Bu değişimlere uyum çabası okul öncesi eğitimi de kapsayacak şekilde tüm eğitim kademelerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine olan ihtiyacı artırmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı 1970-1971 eğitim öğretim yılında 24 okulda rehberlik uygulamalarını resmen başlatmıştır. Her yıl bu sayı giderek artmıştır. 1974-1975 yılında bütün orta dereceli okullarda yaygın olarak rehberlik faaliyetleri başlatılmıştır. Ortaöğretim kurumlarında çalışan tüm öğretmenler rehberlik faaliyetlerine katılmak ve görev yapmak üzere ücret karşılığında görevlendirilmişlerdir (Doğan, 1990). Rehberlik ve psikolojik danışma alanında personel yetiştirmek üzere yeni bölümler açılmadan bu hizmetlerin diğer kişiler tarafından uygulanmaya çalışılması, mesleki etik, ilke ve kurallar bakımından yanlış algılara sebep olmuştur. Tüm bunlar da alanın gelişimi açısından sorunlara sebep olmuştur (Doğan, 2000). Eğitimdeki reformların etkisi ile 2004-2005 eğitim yılında ilköğretim programları gelişimsel rehberlik yaklaşımı çerçevesinde düzenlenmiştir. İlköğretimde rehberlik ve sosyal etkinlikler için zorunlu bir ders saati ayrılmaya başlanmıştır. 2006 yılında ise ilk ve ortaöğretim için sınıf rehberlik programı uygulamaya konulmuştur.

Okul öncesi rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri 60 senelik Türk PDR tarihinde son yıllara kadar ele alınmamıştır. Bununla birlikte, rehberlik hizmetleri incelendiğinde, bu hizmetin en zayıf şekilde okul öncesi dönemde gerçekleştiği de görülmektedir (Avcı, Poyrazlı ve Gençoğlu, 2020). MEB tarafından ilk nitelikli ve somut adım 2012 yılında Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı’nın yayınlanmasıyla atılmıştır. Bu program ile okul öncesi dönemde bulunan çocukların okul uyumlarını gerçekleştirmek, olumlu bir okul algısının oluşumunu sağlamak, ilkokula hazırlamak, sağlıklı bireysel gelişimlerini desteklemek, aile ve toplum yapısına ilişkin farkındalık kazandırmak, meslekleri tanımaya ve yaşamlarındaki yeri ve önemine yönelik farkındalıklar sağlamak amaçlanmıştır. Psikolojik danışmanlar tüm bu amaçların gelişmesini sağlayan kişiler olarak belirlenmişlerdir. 2012 yılında uygulamaya konulan bu program 2014 yılında istihdam ve ekonomik sebeplerle yürürlükten kaldırılmıştır. Bağımsız anaokullarında görevli psikolojik danışmanlar diğer kademelere yönlendirilmiş,

norm kadrolarla ilgili düzenlemelere gidilmiştir. 2015 yılında bu karardan geri dönülmüş, rehber öğretmenler bağımsız anaokullarında tekrar göreve başlamışlardır (Avcı vd., 2020).

Rehberlik hizmetlerine karşı olumlu tutuma sahip olan bir sınıf öğretmeni, çocuğun çok yönlü ve sağlıklı bir şekilde gelişmesine destek olur. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin önemli rol ve sorumlulukları vardır (MEB, 2012). Öğrenciler her kademede kişisel, eğitsel ve mesleki anlamda farklı problemler yaşayabilmektedirler. Her kademenin ihtiyaç ve beklentileri farklı olduğundan çözümler de farklı olmaktadır. Bu anlamda okul öncesi kademesinde görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve okul psikolojik danışmanlarının da gerekli uygulamaları yapabilmeleri öğrenciler için önemlidir. Öğrencilerin bir birey olarak kendini tanımaya başladığı bu dönemde rehberlik uygulamalarına ayrı bir önem verilmesi gerekmektedir. Çocuğun okul öncesi dönemde kazanacağı temel tutum ve beceriler sonraki eğitim hayatını da etkileyecektir (Yeşilyaprak, 2016). Okul öncesi eğitimde yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, diğer tüm kademelerde olduğu gibi belirli bir plan ve program dâhilinde yürütülmektedir. Okul öncesi dönemde yürütülen yapılandırılmış ve amaçları belirlenmiş rehberlik programları sayesinde çocukların tüm eğitim hayatları olumlu bir şekilde desteklenmektedir (Bilgin, 2010).

2.1.5. Eğitim Programı

Eğitim-öğretim faaliyetleri amaçlı ve planlı olduğundan eğitim kurumlarında düzenlenen etkinlikler önceden hazırlanan planlar ve programlar aracılığı ile yürütülür (Demirel, 2005). Eğitimin programlanarak bir düzen içinde verilmesi çocuğun her yönden gelişimini tamamlamasına destek sağlamaktadır. Uygulanacak programın belirli bir özelliğinin olması, uygulanabilir, esnek, yol gösterici, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olması önemlidir. Bu özelliklere sahip olmayan bir programın kullanılmasının çocuklara bir yararı olmayacaktır (Zembat, Tunçeli ve Yavuz, 2019).

Eğitimin istendik bir hedefe yönelik, önceden planlanmış ve kasıtlı bir dönüşüm süreci oluşu, eğitim programlarının sistemli bir yaklaşımla ele alınıp, yürütülmesini mecbur kılmaktadır. Bir eğitim programı genel olarak hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme öğelerinden oluşur. Program hazırlamada ilk olarak hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir. Ardından bu hedeflerin öğrenci davranışları açısından tanımlanması yapılır. Sonrasında ise bu davranışların nasıl geliştirilmesi gerektiği sorgulanarak, içerik, öğretim yöntemi, kaynaklar, araç ve gereçlerin seçim ve düzenlenmesini içerir (Bilen, 1999).

2.1.6. Program Geliştirme

Bilgi ve teknolojiadaki hızlı değişimler sonucunda mevcut eğitim programları bir zaman sonra yetersiz hale gelmektedir. Ayrıca uygulamaya konulan programların yetersiz yanları öğrenme-öğretme ya da ölçme-değerlendirme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlar eğitim programı geliştirme etkinliklerine ihtiyacı doğurmaktadır. Program geliştirme; hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olan düzenlenmiş bir programın, uygulamada sürekli geliştirilmesi olarak tanımlanabilir (Demirel, 2001).

2.1.7. Program Değerlendirme

Öğrencilerde istendik yönde davranış değişikliklerinin meydana gelmesi, eğitim kurumlarındaki etkili ve verimli öğrenme yaşantılarına bağlıdır. Eğitim programları ile oluşturulan öğrenme ortamları toplumsal ve bilimsel gelişmelerle düzenlenmesi gerekir. Bu bağlamda eğitim süreci en iyi şekilde planlanmalıdır. Eğitim sistemlerinde sürekli geliştirme, yenileme ve tekrar düzenleme çalışmaları zorunludur. Bu yenileme sürecinin nasıl olacağı değerlendirme sürecinin etkin bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Eğitim programının etkililiğini sınaama sürecine program değerlendirme denir. Bu süreçte program amaçlarına ulaşma seviyesi belirlenir. Değerlendirme sürekli ve planlı bir süreçtir (Balaban Dağal, 2019).

2.1.8. Okul Öncesi Eğitimin Değerlendirilmesi

Okul öncesi eğitimin öneminden dolayı yürütülen çalışmaların bir plan ve program dâhilinde olması gerekmektedir. Etkinliklerin program hedeflerine uygun olarak hazırlanması, süreç içerisinde çocuklarda oluşması beklenen davranış ve becerilerin izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerinin etkililiğini ölçmek için değerlendirme çalışmalarının yapılması sonra derece önemlidir. Okul öncesi eğitimde değerlendirme, diğer eğitim kademelerinde de olduğu gibi eğitim sürecinin en temel üyelerindedir (MEB, 2013).

Değerlendirme programın kalitesini etkileyen temel unsurlardan birisidir (Temel, 2012). Okul öncesi eğitim programlarının değerlendirme unsurunun öğretmenler tarafından yapıldığı düşünüldüğünde öğretmenlerin almış oldukları eğitim, edindikleri beceriler, deneyim ve uygulamalarının nitelikleri eğitimin değerlendirilmesini ve dolayısıyla eğitimin niteliğini de belirlemektedir. Bir eğitim programının başarılı sayılabilmesi için hedef, eğitim durumları ve değerlendirme basamaklarının bir bütün olarak ele alınması gerekir. Eğitim programındaki

hedeflere ne kadar ulaşıldığının tespit edilmesi için değerlendirme basamağının mutlaka yapılması gerekmektedir (Gül, 2009).

Okul öncesi eğitim programlarında değerlendirmeye yönelik olarak ilk defa 1994 yılında günlük değerlendirmelerin yapılması ve çocuklar için gözlem formalarının tutulması gündeme gelmiştir. 2002’de yayınlanan okul öncesi eğitim programında ise değerlendirmenin üç aşamalı olarak yapılması gerektiği ortaya konmuştur. Programda öğretmen, çocuk ve program açısından değerlendirmelerin yapılması belirtilmektedir. 2006 programında ise değerlendirmenin üç aşaması önerilmiş, ayrıca öğretmenin kendisini de değerlendirmesi için öz değerlendirme formuna yer verilmiştir. Öğrenci değerlendirmesine ilişkin olarak sistematik gözlem formu, anekdotlar, gelişim raporları tanıtılarak, bu araçların kullanılması önerilmiştir (MEB, 2013).

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde değerlendirmenin, çocuğun tüm gelişim alanlarıyla, ayrıntılı ve bütünsel olarak gözlenmesi, bu gözlem sonuçlarının raporlaştırılması, hazırlanan planların tüm boyutları ile değerlendirilmesi ve öğretmenin kendi kendini değerlendirmesi şeklinde olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitimde değerlendirme, programı uygulayan yöneticilere, öğretmenlere, anne babalara, çocuklarını daha iyi tanıma ve onları destekleme konusunda yardım sağlar. Programın etkililiğini değerlendirme öğretimde bir sonraki adımı belirleme açısından da önemlidir. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin tespit edilmesinde, risk grubundaki öğrencilerin belirlenmesinde değerlendirme çalışmalarının rolü büyüktür. Uygulanan programın öğretmenler ve veliler tarafından belirli aralıklar değerlendirilmesi, programların aksayan yönlerinin tespit edilmesine, geliştirilmesine imkân sağlar (Balaban Dağal, 2019).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, yapılan araştırma ile ilgili olduğu düşünülen yurt dışında ve Türkiye’de yapılan çalışmalar özetlenmiştir.

2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Uluslararası literatür incelendiğinde çalışma ile ilgili olduğu düşünülen araştırmalar şu şekildedir:

Russel ve Willis (1964) öğretmenlerin rehberlik programının yürütülmesi konusunda ne kadar yardımcı olduklarına yönelik bir araştırma ortaya koymuşlardır. Araştırma sonucu

incelendiğinde öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Axelberg (1969) tarafından yapılan araştırmada, rehberlik servisi olan okullarda görev yapan ve en az iki yıldır bu programı uygulayan öğretmenlerin, rehberlik hizmetlerine dair tutumlarının; rehberlik servisi olmayan okullardaki öğretmenlerden daha yüksek olup olmadığı incelenmiştir. Okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinin bulunduğu okullardaki öğretmenlerin, bu hizmetlere karşı daha pozitif bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır. Fakat farklı bölgelerde bu tutum puanlarında değişikliklere rastlanmıştır.

Borders (1992) tarafından yapılan bir araştırmada etkili okul rehberlik programlarının öğeleri incelenmiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre, rehberlik programının öğrencilerin farklı alanlardaki gelişimlerinde kritik bir önem taşıdığı saptanmıştır. Akademik ve bireysel gelişimlerini desteklediği yönünde bulgular ortaya konulmuştur. Özellikle bireysel ve grup rehberlik çalışmalarının, sınıf rehberlik uygulamalarının ve etkinliklerin öğrenci başarı düzeylerini doğrudan etkilediği belirtilmiştir.

Hughey (1993) tarafından yapılan araştırmada Missouri Kapsamlı Rehberlik Programı'na ilişkin olarak öğrenci, aile ve öğretmenlerden görüş alınmıştır. Araştırmaya 280 lise öğrencisi, 125 aile ve 150 öğretmen katılmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre Missouri Kapsamlı Rehberlik Programı değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; program genel olarak olumlu değerlendirilse de öğrenci ihtiyaçları göz önünde bulundurularak programın geliştirilmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir.

Gysbers (1999) tarafından yapılan incelemede nitelikli bir rehberlik ve psikolojik danışma programının tüm ülke genelinde uygulanmasıyla alakalı bir çalışma yapılmıştır. 430 okul danışmanı ile yapılan çalışmada katılımcıların çoğu, programın felsefesi ve politikasını yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların yaklaşık olarak üçte ikisi program uygulama aşamasında herhangi bir sorun yaşamadıklarını, gerekli olanaklara sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Gysbers ve Henderson (2001) tarafından yapılan bir çalışmada, okullarda uygulanan rehberlik programlarının gelişimi tanımlanmaya çalışılmış, okullarda var olan kurumsal değerlerin program üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre katılımcıların görüşleri doğrultusunda rehberlik ve psikolojik danışma programlarının düzenlenmesi konusunda öneriler sunulmuştur.

Aluede ve Egbochuku (2009) tarafından yapılan araştırmada Nijerya'da ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık programına dair görüşleri incelenmiştir. 420 öğretmenin görüşlerinin alındığı çalışmada, öğretmenlerin çoğu rehberlik programlarının okulda uygulanan eğitim programlarını pozitif bir şekilde etkilediğini söylemişlerdir.

Studer, Diambra, Breckner ve Heidel (2010) tarafından yapılan çalışmada okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık programının uygulanması sırasında karşılaşılan engeller ve bu programın başarılı yanları araştırılmıştır. Çalışma sonuçlarına bakıldığında ilk ve orta kademedeki okul rehber öğretmenlerinin rehberlik dersini daha çok yaptıkları tespit edilmiştir. Okul rehber öğretmenlerinin kapsamlı ve gelişimsel rehberlik programının faydalarını gördükleri saptanmıştır. Ancak programın uygulama aşamasında zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin kişisel, mesleki ve akademik gelişimlerini desteklemek üzerine okul rehber öğretmenlerinin çok fazla mesai harcadığı belirtilmiştir.

Khan (2010) tarafından yapılan araştırmada lise düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma programına dair öğretmen görüşleri incelenmiştir. Öğrencilerin çok yönlü gelişimleri için hangi rehberlik hizmetlerinin sunulması gerektiği sorulmuştur. Araştırma verilerine göre; liselerde rehberlik servislerinin gerekli olduğu, ancak bu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için okulların yeterli olanaklara sahip olmadığı, bunun yanında öğretmenlerin bu hizmetleri sunacak yeterlilikte olmadıkları, bu konuda eğitimlerle kendilerini geliştirmelerinin gerektiği belirtilmiştir.

Gartrell (2012) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada en iyi rehberlik uygulamalarının öğretmenler ve ailelerle olduğu tartışılmıştır. Erken çocukluk uzmanları, aileleriyle, hayatlarını paylaştıkları çocukların öğrenmelerine ve gelişmelerine birlikte rehberlik etmelerine olanak tanıyan ortaklıklar kurabilir. Rehberlik yaklaşımının tam etkinliğini sağlayan ailelerle ortaklıklar kurmaya yardımcı olabilecek profesyonel uygulamada bir göstergeler sistemini paylaşmaktadır. Bu tür ilişkiler, öğretmenlerin çocukların davranışlarını uygun rehberlik stratejileriyle anlamalarına ve bunlara yanıt vermelerine yardımcı olur.

Butcher ve Visher (2013) yılında yapılan bir araştırmaya göre sınıf temelli rehberlik programlarının matematik derslerinde öğrenci performansına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre uygulanan programın, yarı zamanlı öğrenciler için matematik dersi geçme oranlarını artırdığı belirtilmektedir.

Simon, (2014) tarafından üniversite rehberlik hizmetlerinde kalite güvencesinin araştırıldığı çalışmada Avrupa'da yükseköğretimde rehberliğin sağlanması için ortak bir kalite güvence çerçevesi olmadığı ortaya konmuştur. İngiltere, Fransa ve İspanya'daki dört üniversite kariyer rehberlik hizmetinde bir vaka çalışması yaklaşımı kullanan bu makale, strateji, standartlar ve modeller, ana paydaşlarla ilişkiler ve kalite değerlendirmesi açısından üniversite kariyer rehberlik hizmetlerinde kalitenin nasıl uygulandığını incelemeyi amaçlamaktadır. Vaka çalışması bulguları, hizmetlerin stratejilerini ve misyonlarını kaliteli bir hizmet sunmaya kendini adanarak ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Ancak, programların ve prosedürlerin çok az nesnel değerlendirmesi fiilen yürütülmektedir.

Rodriguez-Gómez, Quesada-Serra, Ibarra-Sáiz (2016) tarafından yapılan bir eğitim ve rehberlik programının öğretim elemanlarının algılarına etkisinin incelendiği çalışmada yaşam boyu öğrenmeyi geliştirmek ve katılımcı stratejilerini teşvik etmek için, öğrenme sürecinin temel bir yönü olarak değerlendirmenin önemini kabul eden çeşitli çerçeveler önerilmiştir. Bu bağlamda, teknoloji aracılı bir bağlamda değerlendirme yoluyla öğrenmeyi geliştirmek için öğrenme odaklı e-değerlendirme geliştirilmiştir. Nicel-nitel karma araştırma yöntemini kullanan bu çalışma, öğrenme odaklı bir e-değerlendirme eğitim ve rehberlik programının üniversite öğretim görevlilerinin değerlendirmenin önemine, değerlendirmedeki yeterliliklerine ve değerlendirmenin fiili kullanımlarına ilişkin algıları üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Nicel araştırmanın sonuçları, değerlendirme planlaması ve tasarımı, öğrenci öğrenmesinin izlenmesi, öğrencilerin katılımı, değerlendirme sürecinde iyileştirme ve değişiklikler kategori için yeterlilik ve kullanım kriterlerinde ilk ve son test ölçümleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Niteliksel sonuçlar nicel sonuçları destekler niteliktedir ve öğretim görevlilerinin deneyime ilişkin algılarına dair bazı bilgiler sağladığı belirtilmiştir.

Geçmiş yıllarda yurt dışında yapılmış olan araştırmalardan ulaşılabilenler incelendiğinde, araştırmalarda katılımcıların görüşlerinin alınarak, programların etkililiği üzerine veriler ortaya konduğu görülmüştür. Tüm bu araştırma sonuçlarına göre ise sınıf rehberlik programlarının öğrencilerin çok yönlü gelişimleri için oldukça büyük öneme sahip olduğu ve okullarda uygulanan eğitim programlarının ayrılmaz birer parçası olduğu görülmektedir.

2.2.2. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Ulusal literatür incelendiğinde çalışma ile ilgili olduğu düşünülen araştırmalar şu şekildedir:

Yumrutaş (2006)'ın bir çalışmasında ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin rehberlik hizmetleriyle ilgili görüş ve algıları araştırılmıştır. 207 öğretmenle yapılan çalışmada katılımcıların büyük bir çoğunluğu ilköğretimde yapılan rehberlik faaliyetlerinin faydalı olduğunu düşündüklerini, ancak bu faaliyetlerin ve eğitici kol etkinliklerinin olması gerektiği gibi yapılmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için gereken rol ve sorumluluklarını bildiklerini ifade etmiş ve bunlara dair çoğu eylemi gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öztürk (2009)'un yaptığı bir çalışmada lise öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini algılama düzeyleri incelenmiştir. 204 ölçek formunun geçerli kabul edilerek analizlerin yapıldığı araştırmada öğretmenlerin hizmetlerin bütününe olan algılarının olumlu olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları kişisel özelliklerin, görev yapılan okulun kısmen de olsa algılara etkisi olduğu belirtilmiştir.

Akgün (2010)'ün yaptığı bir çalışmada ilköğretim okullarının anasınıflarında yürütülen rehberlik faaliyetlerinin okul öncesi eğitim öğretmenlerinin algılamalarına göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 14 okul öncesi öğretmeni ile görüşmeler yapılmış ve öğretmenlerden alınan verilere göre anasınıflarına verilen en önemli hizmetin, özel durumu olan, davranış problemi gösteren, kaynaştırma eğitime tabii olan çocuklar ve aileleriyle ilgili yapılan çalışmalar olduğu söylenmiştir. Ebeveyn eğitim faaliyetlerinin ikinci sırada olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük birçoğu verilen rehberlik hizmetlerinden memnuniyetini ve rehberlik servisinden başka bir beklentisinin olmadığını belirtmişlerdir.

Demirel (2010) tarafından yapılan araştırmada MEB tarafından 2006 yılında hazırlanan “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı”nın ilköğretim boyutunun, uzman ve rehber öğretmen görüşlerinden yararlanılarak, program tasarısına bakılarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 30 katılımcı ile yürütülen, nitel bir çalışma olarak gerçekleştirilen bu araştırmada doküman analizi yapılarak bazı bulgular elde edilmiştir. Okullarda uygulanan bu programın, gelişimsel rehberlik anlayışı temel alınarak hazırlandığı, kapsamlı, süreç ağırlıklı, geniş bir vizyona sahip, öğrencilerin çok yönlü gelişimlerini hedefleyen bir program olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, okullarda yürütülen rehberlik faaliyetlerinin uygulamadaki sorunlarının giderilmesi için bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Durmuş (2012)'un yaptığı bir araştırmada 8. sınıf rehberlik programının eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarını öğretmen algılarına göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu incelemede 38 sınıf rehber öğretmeninin görüşü alınmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde uygulanmakta olan rehberlik programının güncel meslek tanıtımında başarılı olduğu belirtilmiştir. Ancak mesleklerin gerekliliklerinin öğrencilere anlatılması noktasında yetersiz kaldığı saptanmıştır. Özgeçmiş hazırlama konusunda programın başarılı olduğu ve yine öğrencilerin mesleki amaçlara ulaşmasında başarı göstermediği belirlenmiştir. Okul sonrası mesleki yaşam için gerektiği kadar öğrencilerin farkındalığının sağlanmadığı, öğrencilerin bir üst kademeye ilgili tercihlerinde programdan yeterince yararlanamadıkları belirtilmiştir. Program hedeflerinin eğitsel ve mesleki yönlendirmelere tam anlamıyla katkı sunmadığı ortaya konmuştur. Tüm bunlara rağmen programda yer alan bilgiler öğrenciler için önemlidir. Program kazanımların diğer süreçlerde öğrencilere fayda sağlaması noktasında yetersizlikler taşıdığı, bazı kazanımların öğrenciler için anlamlı olmadığı, ancak kazanımların veriliş sırasının öğrenme ilkelerine uygun olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yazgünoğlu ve Demirel (2012) tarafından yapılan araştırmada, rehber öğretmenlerin ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan sınıf rehberlik programına dair görüşleri incelenmiştir. Çalışmaya 209 branş öğretmeni ve 41 okul psikolojik danışman ve rehber öğretmeni katılmıştır. Yapılan çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, rehber öğretmenlerin program hakkında görüşlerinin olumlu olduğu ve programı yararlı buldukları görülmüştür. Mesleki kıdem ve cinsiyet değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmese de, okul rehber öğretmenleri, branş öğretmenlerine göre okullarda uygulanan rehberlik programını daha olumlu algılamaktadırlar.

Karataş ve Polat (2013) tarafından yapılan araştırmada ilk ve ortaöğretim kademesinde görev yapan okul yöneticilerinin okul rehberlik faaliyetlerinin uygulanmasına yönelik bakış açılarının okul rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 95 katılımcı ile yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde rehberlik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde okullar yeterli görülmemektedir. Rehberlik faaliyetlerine yönelik inançların olduğu, ancak uygulamaların sözde kaldığı belirtilmiştir. Okullarda sınıf mevcutlarının fazla olması, bazı fiziki imkânsızlıklar, zaman sıkıntısı ve işbirliğinin olması gereken düzeyde olmaması sebepleriyle öğrenci kişilik hizmetleri tam anlamıyla yerine getirilmemektedir.

Sağlam ve Topçu (2015) tarafından yapılan araştırmada 9. sınıf rehberlik programı öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmiştir. 488 öğrenciden görüş alınan bu çalışmanın sonuçlarına göre 9. sınıf öğrencileri rehberlik hizmetlerini kısmen etkili bulmaktadırlar. Anne baba eğitim durumları ve lise türlerine göre uygulanan rehberlik programlarının daha yararlı bulunduğu belirtilmiştir.

Torunoğlu (2015) tarafından yapılan araştırmada meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin rehberlik programına dair görüşleri ve bu görüşlerinin bazı değişkenler açısından değişiklik gösterip göstermediği incelenmiştir. 123 branş öğretmeni ve 8 okul psikolojik danışman ve rehber öğretmeni ile yapılan araştırmada rehberlik program hedeflerinin açık ve net bir şekilde ifade edildiği, öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlandığı belirtilmiştir. Ancak mesleki ve eğitsel karar almada gerekli olgunluğa ulaşmalarına yardımcı olmadıkları belirtilmiştir. Okullarda uygulanan rehberlik programına dair öğretmen görüşleri cinsiyet ve branşa göre anlamlı bir farklılık göstermezken, okul türüne göre görüşlerin anlamlı bir fark gösterdiği saptanmıştır.

Çivicioğlu (2016)'nun bir araştırmasında, ortaöğretim rehberlik programının etkililiğine dair öğrenci görüşleri bazı değişkenlere göre belirlenmeye çalışılmıştır. 1301 öğrenciden alınan veriler doğrultusunda öğrenciler rehberlik programını kısmen etkili bulmaktadırlar. Kişisel ve eğitsel rehberlik hizmetleri kız öğrenciler tarafından erkek öğrencilere göre daha yararlı bulunmaktadır. Okullarda uygulanan rehberlik programını, Anadolu liselerinde okuyan öğrenciler, diğer lise türlerinde okuyan öğrencilerine göre daha yararlı bulmaktadırlar. Sınıf düzeyi açısından da incelenen sonuçlara göre 9. sınıf öğrencileri diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre programı daha yararlı bulmaktadırlar. Okullarında rehber öğretmen bulunan öğrenciler, okullarında rehber öğretmen olmayan öğrencilere göre programı daha olumlu algılamaktadırlar.

Büyükşahin Çevik (2017) tarafından yapılan bir araştırmada okul öncesi eğitimde rehberlik ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul öncesi öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Psikolojik danışman bulunmayan okullarda okul öncesi öğretmenleri ve velilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin karşılaştıkları sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu araştırmaya okul öncesi öğretmenleri ve velilerinin dâhil edilmesinin amacı, hem rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini bir ihtiyaç olarak görüp görmediklerini, hem de karşılaştıkları sorunlara müdahale yöntemlerinin işlevsel olup olmadığını öğrenmek olarak açıklanmıştır. 30 katılımcı ile yürütülen çalışmanın sonuçları

incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun yıllık bir rehberlik ve rehberlik planı hazırlamadığı görülmüştür. Diğer bir bulgu da çoğu ebeveyn ve öğretmenin çocuklarının okul öncesi dönemde uyum sorunları yaşaması yönünde olmasıdır.

Yerliyurt, Ersoy ve Kanak (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, okul öncesi eğitim rehberlik hizmetlerinin gerekliliği rehber öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmaya 45 rehber öğretmen katılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde, okul öncesi eğitim kademesinde uygulanan rehberlik hizmetleri gerekli görülmüştür. Fakat öğretmenlerin rehberlik faaliyetleri konusunda daha fazla bilgilendirilmeleri gerektiği saptanmıştır.

Güler ve Çapri (2019) tarafından yapılan araştırmada anaokullarında görevli öğretmenlerin rehberlik programına dair algıları incelenmiştir. 113 öğretmen ile yürütülen araştırmada öğretmenlerin programa dair görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu belirtilmiştir. Okul öncesi eğitim rehberlik programının içerik alt boyutuna göre görüşleri diğer alt boyutlara göre daha olumsuz bulunmuştur. Hedefler, etkinlikler, değerlendirme ve programın genel özellikleri alt boyutlarına dair görüşler ortalama ve ortalamanın üstünde değerler taşımaktadır.

Gündoğdu (2020) tarafından yapılan araştırmada psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin; okul, veli ve öğrenci ile etkileşimine dair incelenmesi yapılmıştır. Nitel bir çalışma şeklinde yürütülen araştırmada 18 katılımcının görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kademesinde görev almaya başladıktan sonra farklı kişisel yaşantıları olduğu, bunun yanında kendilerini geliştirme çabalarının da olduğu saptanmıştır. Öğretmenler okul personelleri ile etkileşim halindedirler. Çalışmalarında işbirliği ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerle olan etkileşime bakıldığında çocukları algılayış şekillerinden, öğrencilerle yaptıkları etkinliklerden, onlara seslenme biçimlerinden söz ettikleri görülmüştür. Öğretmenler daha önce çalıştıkları kademeler ve anaokulunun farklı yönlerini karşılaştırmışlardır. Rehber öğretmenlerin gereken ilgiyi alamadıklarına dair görüş belirtmişlerdir. Gereken koşullar sağlandığı takdirde rehber öğretmenler verimli ve uyumlu bir şekilde çalışma imkanı bulacaklardır.

Dilek ve Duman (2021) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitim programlarının esas unsurları olan amaç, süreç, değerlendirme ve aile katılımına dair öğretmen görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin programda

belirtilen ilgili açıklamaları yeterli bulmadıkları, bu açıklamaların geliştirilmeye ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.

Dilek ve Talu (2021) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönem rehberlik hizmetlerinin rehber öğretmenler, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan edilen verilere göre, okul öncesi eğitimde rehberlik hizmetlerinin önemli olduğu, hizmetlerin yürütülmesinde bazı problemlere rastlanıldığı ve yürütülen bu hizmetlerin yaygınlaştırılmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir.

Yalman Polatlar ve Öztapak (2022) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar tarafından okul öncesi eğitim rehberlik faaliyetlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 20 psikolojik danışmandan alınan görüşler doğrultusunda danışmanlar bu hizmetlere çok önem vermekte ancak rehberlik programı hakkında bilgi sahibi olmayanların da bulunduğu belirtilmiştir. Psikolojik danışmanlar, okul öncesinde yürütülen rehberlik programına vakit ayırmakta sıkıntı yaşamakta, okul öncesi öğretmenin yönlendirmesiyle ilgili çalışmalar yaptıklarını bildirmişlerdir. Psikolojik danışmanlar okul öncesi eğitimde rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenlerle iş birliğinin önemli olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca profesyonel müdahalelerin dışında gerçekleşen rehberlik faaliyetlerine öğretmenlerin katılmasının gerekliliğini belirtmişlerdir. Bunların yanında psikolojik danışmanlar lisans eğitimlerinde okul öncesi dönemle ilgili derslerin artırılması gerektiğini, böylelikle kendilerini bu programların yürütülmesinde daha verimli hissedeceklerini savunmuşlardır.

Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde, literatürde ilköğretim ve ortaöğretimde uygulanan rehberlik programları ve hizmetlerinin değerlendirilmesiyle ilgili pek çok çalışmanın yer aldığı görülmüştür. Ancak, okul öncesi eğitimde kullanılan rehberlik programlarının değerlendirilmesiyle ilgili çalışmaların az sayıda olduğu ve bu alanda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim rehberlik programlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesinin; programların geliştirilmesi, yenilenmesi ve yapılandırılmasında önemli bir açığı kapatacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması, veri analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiği bu çalışma; temel karma araştırma desenlerinden birleştirme (çeşitleme) deseni (Creswell, 2021) ile gerçekleştirilmiştir. “Birleştirme deseninin amacı, nitel ve nicel araştırma verilerinin analizinden elde edilen sonuçları birleştirmektir. Bu birleştirme, her iki veri türü farklı bakış açıları sağladığından dolayı, probleme farklı görüş ve açıdan bakılmasını sağlar” (Creswell, 2021: 36). Bu araştırma için, nicel verilerin toplanmasında kaynak kişilere sorular yönelterek sistemli veri sağlayan anket, en uygun veri toplama tekniği olarak düşünülmüştür. Anket; belirli bir konu hakkında bireylerin görüşlerini almak için hazırlanmış maddelerden oluşan veri toplama aracı olarak tanımlanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Araştırmanın nitel verilerinin toplanmasında ise araştırma konusunda derinlemesine bilgi elde edebilmeyi sağlayan görüşme tekniği kullanılmış ve seçilen bir grup katılımcı ile görüşmeler yapılarak veri çeşitliliğine ulaşılmıştır. Toplanan nicel ve nitel veriler araştırmanın tartışma kısmında birleştirilerek sunulmuştur.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan bilgilere göre, 2021-2022 öğretim döneminde il genelindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 1100 öğretmen oluşturmaktadır. Evreni temsil edecek örneklem sayısını belirlemede ‘*Farklı büyüklükteki evrenler için kurumsal örneklem tablosu*’ (Balci, 2021:109)’ndan faydalanılmıştır. Şekil 3.1’de verilen tabloya göre 1000 kişilik bir evren grubu için (%5) gerekli örneklem sayısı en az 277 kişi olarak önerilmektedir. Bu çalışmanın örneklemini seçkisiz örnekleme yöntemlerinden biri olan tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen toplam 324 okul öncesi eğitim öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi, ‘evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları anlayışına dayanır’ (Karasar, 2004).

Çizelge 11. Farklı Büyüklükteki Evrenler İçin Kurumsal Örneklem Büyüklükleri %95 Kesinlik Düzeyi Tolerans Gösterilebilir Hata İçin Gerekli Örneklem

Evren	%5	%4	%3	%2
100	79	85	91	96
500	217	272	340	413
1000	277	375	516	705
5000	356	535	879	1622
50.000	381	593	1044	2290
100.000	382	596	1055	2344
1.000.000	384	599	1065	2344
25.000.000	384	600	1067	2400

Kaynak: Anderson, 1990, 202.

Şekil 3.1 'Farklı büyüklükteki evrenler için kurumsal örneklem tablosu' (Balcı, 2021:109)

Örneklem grubuna ait demografik veriler analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur:

Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kadın	270	83,3
Erkek	54	16,7
Toplam	324	100

Tablo 3.1'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan 324 öğretmenin % 83,3'ü (n=270) kadın, % 16,7'si (n=54) ise erkektir.

Tablo 3.2 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Deneyim Sürelerine Göre Dağılımları

Mesleki Deneyim Süresi	N	%
0-5 Yıl	35	10,8
5-10 Yıl	60	18,5
10-15 Yıl	106	32,7
15-20 Yıl	69	21,3
20 Yıl ve üzeri	54	16,7
Toplam	324	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerin % 10,8'i (n=35) 0-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip, % 18,5'i (n=60) 5-10 yıl arası, % 32,7'si (n=106) 10-15 yıl arası, % 21,3'ü (n=69) 15-20 yıl arası ve %16,7'si (n=54) 20 yıl ve üzeri mesleki deneyim süresine sahiptirler.

Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölümlere Göre Dağılımları

Mezun Olunan Bölüm	N	%
Anaokulu Öğretmenliği	64	19,8
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	53	16,4
Nakış Öğretmenliği	4	1,2
Okul Öncesi Öğretmenliği	139	42,9
PDR	56	17,3
Sınıf Öğretmenliği	8	2,5
Toplam	324	100

Öğretmenlerin % 42,9'u (n=139) Okul Öncesi Öğretmenliği, % 19,8'i (n=64) Anaokulu Öğretmenliği, % 16,4'ü (n=53) Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, % 1,2'si (n=4) Nakış Öğretmenliği, % 2,5'i (n=8) Sınıf Öğretmenliği, % 17,3'ü (n=56) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü mezunudur.

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin olarak, kolay ulaşılabılır durum örnekleme yoluyla belirlenen 7 Psikolojik Danışman, 6 okul öncesi eğitim öğretmeninden oluşan 13 kişi ile görüşme yapılmıştır. Çalışmanın nicel kısmından elde edilen verilerin desteklenmesi, veri çeşitliliğinin sağlanması adına gerçekleştirilen görüşmelerle araştırma geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemini kullanarak yakın ve kolay ulaşılabılır olan bir durum belirler. Bu yöntem çalışmaya zaman ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

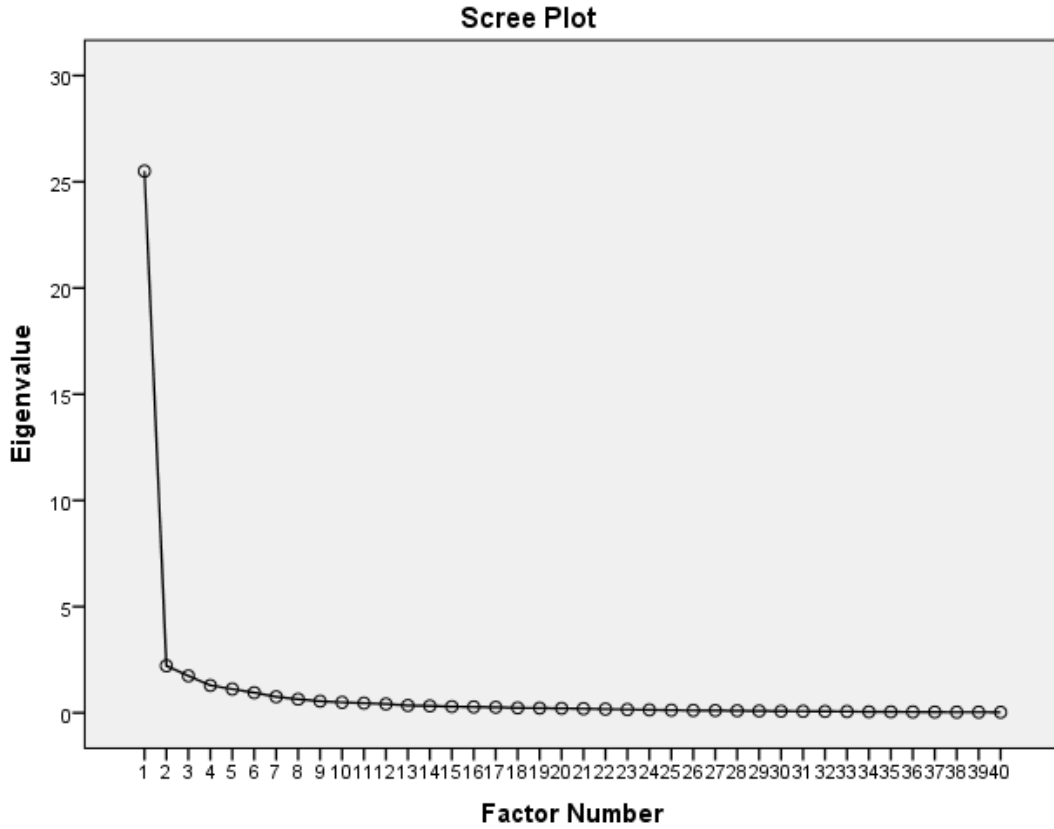
Araştırmada okul öncesi eğitim rehberlik programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesinin sağlanmasına ilişkin olarak kullanılan veri elde etme araçları, bir anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Anket, bireylerin belirli bir konuda fikirlerini almak için hazırlanmış maddelerden oluşan veri toplama aracı olarak tanımlanabilir. Görüşme ise bireylerden belirli bir konu hakkındaki duygu, düşünce ve görüşlerini alma olarak tanımlanabilir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı, hazırlanan soruları kişilere yöneltir. Cevaplayıcı bu soruları kısmen düzenleme hakkına sahiptir (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Kullanılan anket ve görüşme formu Ek1 ve Ek 2'de verilmiştir.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Yazgünoğlu (2012) tarafından geliştirilen 'İlköğretim Sınıf Rehberlik Programına İlişkin Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Anketi' kademe uyarlaması yapılarak kullanılmıştır. MEB tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı öğeleri göz önünde bulundurularak anket yapılandırılmıştır. Kademe uyarlamasında ilgili literatür ve MEB Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Anketin kapsam geçerliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 6 okul öncesi eğitim öğretmeninden, 4 okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmandan, imla, anlatım ve yazım konusunda ise 1 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninden, toplam 11 kişiden anketin kapsam geçerliğine ilişkin görüş alınmıştır. Anketin faktöriyel yapısını incelemek için 100 okul öncesi eğitim öğretmenine uygulama yapılmış, açıklayıcı faktör analizine gidilmiş ve Varimax döndürme işlemi uygulanarak yapı geçerliği çalışmaları tamamlanmıştır. Sonuçlar Tablo 3.4'de gösterilmiştir.

Tablo 3.4 Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi Açıklayıcı Faktör Analizi Toplam Değerleri

Faktör	Öz Değerler			Varimax Döndürme Sonucu Faktör Yüklerinin Kareleri Toplamı		
	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	25,504	63,761	63,761	25,251	63,128	63,128
2	2,214	5,535	69,296			
3	1,740	4,351	73,647			
4	1,290	3,224	76,871			
5	1,119	2,797	79,668			
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği= 0.940						
Bartlett's Küresellik Testinin Ki Kare Değeri= 19151,570 Sd= 780 p= 0.000						

Tablo 3.4'te belirtilen verilere bakıldığında 40 maddeye indirgenen testte 1 öz değerinden büyük 5 faktörün varlığı görölmektedir. Bu 5 faktörlü ölçme aracının ölçölmek istenen özelliğin % 79,6'sını ölçtüğü tespit edilmiştir. Ancak öz değerlere ait faktör grafiği incelendiğinde 39 maddenin tek faktör altında toplandığı görölmüştür. Öz değerlere dair faktör grafiği Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil 3.2 Öz Değerlere İlişkin Faktör Grafiği

1. faktörün öz değeri (25,504) ile 2. faktörün öz değeri (2,214) arasındaki farkın büyük olması, ölçeğin tek boyutlu olduğunu göstermektedir. Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı, veri matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığı, veri yapısının faktör çıkarma için uygunluğu ve örneklem sayısının uygunluğuna ilişkin bilgi verir. Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0.940 olması ve bu istatistiğin 0.50'den büyük çıkması, toplanan veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunu söylemektedir. Bartlett küresellik testi sonuçlarına göre ($p=0.000$, $p<0.05$) verilerin faktör analizine uygunluğu saptanmıştır.

Yamaç birikinti grafiğinde de tek faktörlü olarak gözlenen veriler, tek faktörle sınırlandırılarak tekrar analiz edilmiştir. Faktör analizine bakıldığında 0,30 değerinden düşük faktör yükü taşıyan madde görülmektedir. 40 maddelik ölçeğin faktör yüklerinin 0.613 ile 0.876 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda anket 40 madde olarak okul öncesi eğitim kademesine uyarlanmıştır.

Anketin iç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach alfa katsayısına bakılmıştır. Bu değer 0,985 olduğu görülmüştür. Veri toplama aracı olarak kullanılan Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi 2021-2022 öğretim yılının ikinci döneminde uygulanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin demografik bilgilerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulan kişisel bilgi formunda öğretmenlerin cinsiyeti, meslekteki deneyim süresi, üniversiteden mezun oldukları bölüm sorulmuştur. İkinci bölüm ise anketi geliştiren araştırmacı tarafından belirlendiği şekliyle *hedefler (kazanımlar), içerik (yeterlik alanları), öğretim-öğrenme süreci (etkinlikler), sınav durumları (ölçme ve değerlendirme) ve programın geneline* ilişkin alt başlıklardan oluşmuştur. Toplam 40 maddeden oluşan anket soruları ile öğretmenlerin okul öncesi rehberlik programları hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Hedefler (*kazanımlar*) bölümünde 6 madde, içerik (*yeterlik alanları*) bölümünde 10 madde, *öğretim-öğrenme Süreci (etkinlikler)* bölümünde 9 madde, *ölçme ve değerlendirme (sınav durumları)* bölümünde ise 5 madde bulunmaktadır. Son olarak programın genel özelliklerine ilişkin maddelerin bulunduğu *Genel* alt başlıklı bölümde 10 madde yer almaktadır. Bu bölümde programın temel öğelerinin dışında kalan sınıf rehberliği için ayrılan süre, programın öğrencilere ve rehberlik hizmetlerine katkıları, programın uygulanabilirliği ve tanıtım çalışmalarının yeterliği vb. özelliklerin değerlendirilmesine yönelik maddelere yer verilmiştir. Bu anketi yanıtlayan katılımcılardan, “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Katılmıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” seçeneklerinden oluşan 5 dereceden kendileri için en uygun olanı belirtmeleri istenmiş ve çalışmanın alt problemleri doğrultusunda kişilerin okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin görüşlerine dair ortalama veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın diğer veri grubunu ise görüşme formu ile elde edilen nitel veriler oluşturmaktadır. Çeşitli araştırmaların (Akgün, 2010; Yazgünoğlu, 2012; Dilek ve Talu, 2021) yarı yapılandırılmış görüşme soruları incelenerek ‘Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Görüşme Formu’ geliştirilmiştir. Hazırlanan beş soruyla ilgili ön deneme yapılmış, anlaşılmayan sorular için düzeltmeye gidilmiştir. Sonrasında oluşturulan formda yazılan 5 soru araştırmacı tarafından katılımcılara yöneltilmiştir. Bu sorular çalışmanın nicel kısmını destekleyici nitelikte olup, okul öncesi eğitim rehberlik programlarının olumlu-olumsuz yönleri, programların uygulanması sırasında karşılaşılan güçlükler, programın etkili bir biçimde uygulanabilmesi ve uygulanan programların geliştirilmesi için önerileri belirlemeye yöneliktir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri “Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi” ile araştırmacı tarafından toplanmıştır. Kâğıt israfını önlemek ve erişim

kolaylığı gibi birçok sebepten dolayı çevrimiçi olarak veriler toplanmıştır. Anket uygulanmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve toplanan verilerin üçüncü şahıslar tarafından kullanılmayacağı konusunda gereken güvence temin edilmiştir. Araştırmanın ikinci kısmını oluşturan nitel veri toplamada ise önceden araştırmacı tarafından hazırlanan 5 soru öğretmenlere yöneltilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Görüşme Formu'ndaki sorular, çalışmaya katılanlara yöneltilmiş, görüşme sırasında alınan verilerin dökümü yapılmış ve analiz edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Veri toplama araçları ile toplanan veriler bilgisayar ortamında düzenlenmiş ve verilerin incelenmesinde bir istatistik programından yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin çözümlenmesi için betimsel istatistiksel analizler yapılmıştır. Veri toplama aracında yer alan maddelere öğretmenlerin katılım durumlarının yüzde ve frekans değerleri çıkartılarak veriler yorumlanmıştır.

Araştırmanın nitel verilerinin açıklanması amacı ile görüşmelerden alınan kayıtlar önce dinlenmiş, yazılarak metin haline getirilmiştir. Sonrasında ise bu veriler kategorileştirilmeye çalışılarak, verilerin hangi sıklıkta tekrar edildiği saptanmıştır. Son olarak görüşmeden elde edilen bulgular açıklanarak yorumlanmıştır. Kategori analizi yapılarak, katılım ve yüzdeleri tablolar halinde sunulmuş, katılımcıların görüşlerinden alıntılar verilmiştir.

Araştırmanın 1. alt probleminin analizi için; okul öncesi eğitim rehberlik programındaki kazanımlara, yeterlik alanlarına, etkinliklere ve ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla standart sapmaları hesaplanmış, yüzde ve aritmetik ortalamaları çıkarılmıştır.

2. alt problemin analizinde ise, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Örneklem grubu normal dağılım (Kolmogrov-Simirnov testi) gösterdiği için bağımsız gruplara uygulanan t testine bakılmıştır.

3. alt problemin analizinde, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında meslekteki deneyim süresine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla istatistiksel inceleme yapılmıştır. Bunun için tek yönlü varyans analizi

kullanılmıştır. Öğretmen görüşlerinin mesleki deneyim süresine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla tukey testi yapılmış ve sonuçları incelenmiştir.

4. alt problemin analizinde, okul öncesi eğitim rehberlik programının geneline ilişkin okul öncesi eğitim öğretmenleri ile okul rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlarının görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla istatistiksel inceleme yapılmıştır. Örneklem grubunun normal dağılım göstermesi üzerine bağımsız gruplar için t testine gidilmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde toplanan veriler, üçüncü bölümde belirtilen istatistiksel yöntemlerle yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okullarında ve sınıflarında uygulanan rehberlik programının; hedeflerine (kazanımlar), yeterlik alanlarına (içerik), öğrenme-öğretme sürecine (etkinlikler), değerlendirme sürecine (ölçme araçları) ve geneline ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine, anketin geneline ve alt boyutlarına dair betimsel istatistikler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programına İlişkin Görüşlerin Betimsel İstatistikleri

Anketin Bölümleri	$\bar{x}$	Ss
Hedefler-Kazanımlar	4,26	0.65
Yeterlik Alanları	4,12	0.69
Etkinlikler-Öğretme-Öğrenme Süreci	4,19	0.74
Değerlendirme	4,15	0.77
Genel	4,04	0.77
Toplam	4,15	0.66

Tablo 4.1’e bakıldığında öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarına ilişkin görüşlerine ait ortalama değerlerin 4,04-4,26 arasında olduğu ve bunun “Katılıyorum” seçeneğine denk geldiği saptanmıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki öğretmenlerin anket maddelerinde belirtilen ifadelerle ait görüşleri olumludur. Anket maddelerine genellikle katılmaktadırlar. Bu verilere göre öğretmenlerin okul öncesi eğitim kademesinde uygulanan rehberlik programı hakkında olumlu düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının kazanımlarına dair görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.2’de verilmiştir.

4.2. Öğretmenlerin Programın Kazanımlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Hedeflere- Kazanımlara İlişkin Anket Maddeleri	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{x}$
	(5)		(4)		(3)		(2)		(1)		
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	
1. Sınıf rehberlik programındaki 'kazanımlar' sistematik ve tutarlı bir şekilde oluşturulmuştur.	38,6	125	41,4	134	18,8	61	1,2	4	0	0	4,17
2. 'Kazanımlar' gerçekleştirilebilir niteliktedir.	41,4	134	47,5	154	9,9	32	1,2	4	0	0	4,29
3. 'Kazanımlar' öğrencilerin düzeyine uygundur.	44,8	145	40,4	131	11,4	37	2,5	8	0,9	3	4,26
4. 'Kazanımlar' öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir.	46,0	149	39,5	128	11,7	38	2,8	9	0	0	4,29
5. 'Kazanımlar' öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir.	42,3	137	48,1	156	7,1	23	1,2	4	1,2	4	4,29
6. 'Kazanımlar' diğer öğretim programlarındaki 'kazanım' ifadelerine benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır.	42,0	136	43,8	142	13,3	43	0,9	3	0	0	4,27

Tablo 4.2'ye göre, '*Kazanımlar' öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir.*' maddesi, katılımcıların programdaki kazanımlara dair en olumlu gördükleri maddelerdendir (=4,29). Bu maddeye katılımcıların %46'sı "Tamamen Katılıyorum", %39,5'i "Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Buna göre öğretmenlerin rehberlik kazanımlarının işlevsel olmasıyla ilgili bir düşünceye sahip oldukları düşünülebilir. '*Sınıf rehberlik programındaki 'kazanımlar' sistematik ve tutarlı bir şekilde oluşturulmuştur.*' maddesi, katılımcıların daha çok 'Katılıyorum' olarak değerlendirdikleri bir maddedir (=4,17). Öğretmenlerin kazanımlara ilişkin olarak en olumsuz değerlendirdikleri madde olan 1. maddede olumlu bir değerlendirme söz konusu olsa da okul öncesi eğitim kademesinde oluşturulan rehberlik programlarının sistematik ve tutarlı bir şekilde hazırlanması yönünde gelişime ihtiyaç duyduğu düşünülebilir.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının içerik ögesine dair görüşleri ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.3'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin Programın İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İçeriğe İlişkin Anket Maddeleri	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{x}$
	(5)		(4)		(3)		(2)		(1)		
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	
7. 'Kazanımlar' yeterlilik alanlarına uygundur.	36,1	117	48,1	156	14,8	48	0,9	3	0	0	4,19
8. Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır.	36,4	118	43,5	141	18,5	60	0,6	2	0,9	3	4,14
9. Yeterlilik alanları belirlenirken bölgesel farklılıklar dikkate alınmıştır.	31,2	101	36,7	119	20,1	65	8,6	28	3,4	11	3,84
10. Yeterlilik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir.	41,0	133	37,3	121	19,4	63	1,5	5	0,6	2	4,17
11. Program, öğrencilerin okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir.	37,0	120	41,0	133	17,9	58	3,7	12	0,3	1	4,11
12. Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanarak eğitsel başarılarını artırmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	34,9	113	47,5	154	15,4	50	1,9	6	0,3	1	4,15
13. Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına, kabul etmelerine ve geliştirmelerine olanak sağlar.	36,4	118	48,1	156	14,5	47	0,9	3	0	0	4,20
14. Program ile birlikte öğrenciler, başkalarını anlama, kabul etme ve kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir.	38,3	124	45,1	146	15,1	49	1,5	5	0	0	4,20
15. Program, öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmelerini sağlamaktadır.	38,3	124	43,2	140	17,3	56	1,2	4	0	0	4,19
16. Program, öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli farkındalığa ulaşmalarını sağlamaktadır.	32,4	105	48,8	158	15,4	50	3,4	11	0	0	4,10

Tablo 4.3'e bakıldığında 'Program ile birlikte öğrenciler, başkalarını anlama, kabul etme ve kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir.' maddesine öğretmenlerin %45,1'i 'Katılıyorum', %38,3'ü 'Tamamen Katılıyorum' şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu madde öğretmenlerin içerik alt boyutuna ilişkin olarak olumlu değerlendirdikleri maddelerdendir (=4.20). Buradan anlaşılacağı üzere öğretmenlerin okul öncesi eğitimde kullanılan rehberlik programlarının kişiler arası etkileşim becerilerini desteklediği yönünde bir görüşe sahip oldukları düşünülebilir. 'Yeterlik alanları belirlenirken bölgesel farklılıklar dikkate alınmıştır.' maddesine ise ankete katılan öğretmenlerin %20,1'i "Kısmen Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Bu maddeye katılımcıların %3,4'ü "Hiç Katılmıyorum" yanıtını vermiştir (=3,84). Yani ankete katılan öğretmenler bu maddeye "Kısmen Katılıyorum" aralığında yanıt vermişlerdir. Ayrıca bu madde içerik alt boyutundaki diğer maddeler içerisinde en düşük ortalamaya sahip maddedir. Mesleki kıdemleri dikkate alınarak, farklı bölgelerde çalışma fırsatı bulan öğretmenlerin rehberlik programlarının hazırlanmasında bölgesel farklılıkların dikkate alınmasıyla ilgili olarak ortalama yönde bir görüşlerinin olduğu düşünülebilir.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının öğretme-öğrenme süreci (etkinlikler) ögesine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.4'de verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin Programın Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Anket Maddeleri	Tamamen Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{x}$		
	(5)		(4)		(3)		(2)				
	%	f	%	f	%	f	%	f			
17. Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlik alanları ile örtüşmektedir.	40,7	132	42,6	138	14,8	48	1,9	6	0	0	4,22
18. Etkinlikler yeterince açık ve anlaşılır olarak düzenlenmiştir.	46,9	152	38,0	123	13,6	44	0	0	1,5	5	4,29
19. Etkinlikler kazanımları gerçekleştirmeye hizmet etmektedir.	45,1	146	45,4	147	8,6	28	0,9	3	0	0	4,35
20. Etkinlikler öğrencileri aktif kılacak nitelikte düzenlenmiştir.	47,5	154	34,3	111	14,2	46	2,5	8	1,5	5	4,24
21. Etkinlikler öğrencilerin birlikte çalışmalarını sağlayacak niteliktedir.	40,4	131	38,9	126	17,9	58	2,8	9	0	0	4,17

Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Anket Maddeleri	Tamamen Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{x}$		
	(5)		(4)		(3)		(2)			(1)	
	%	f	%	f	%	f	%	f		%	f
22. Etkinlikler öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	42,9	139	36,7	119	14,5	47	4,3	14	1,5	5	4,15
23. Etkinliklerde kullanılacak materyaller kolay ulaşılabilir niteliktedir.	42,3	137	36,1	117	13,3	43	6,8	22	1,5	5	4,11
24. Etkinlikler uygulayıcılara (sınıf rehber öğretmenlerine) yol gösterici özelliكتedir.	43,2	140	40,1	130	11,4	37	3,7	12	1,5	5	4,20
25. Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlilik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	37,0	120	42,0	136	12,7	41	8,3	27	0	0	4,08

Tabloya bakıldığında ‘*Etkinlikler kazanımları gerçekleştirmeye hizmet etmektedir.*’ maddesine ankete katılan öğretmenlerin % 45,1’i “Tamamen Katılıyorum” % 45,4’ü “Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu madde, alt boyuttaki en yüksek ortalamaya sahip maddedir (=4,35). Okul öncesi eğitim sınıf rehberlik program etkinliklerinin kazanımlara uygun olduğuna dair görüş belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 09/07/2020 tarih ve 17 sayılı kararı ile yayınlanan okul öncesi sınıf rehberlik etkinlikleri kılavuzunun bu madde ile ilgili görüşlerin olumlu olmasında etkisinin büyük olduğu düşünülmektedir. Programdaki kazanımların gerçekleştirilmesi için uygun standart etkinliklerin önceki tarihlerde olmaması, bununla ilgili bir etkinlik kılavuzunun yayınlanmaması ile ilgili yaşanan sıkıntıların giderilmesinin, okul öncesi eğitim kademesi için maddeye olumlu katılım sağlanmasına olanak verdiği düşünülmektedir.

Bu boyutta yer alan ‘*Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.*’ Maddesine öğretmenlerin % 42,0’ı “Katılıyorum” yanıtını verirken % 12,7’si “Kısmen Katılıyorum” yanıtını vermiştir (=4,08). Bu boyuttaki en düşük ortalamayı alan madde olmasının yanında verilen cevaplar neticesinde öğretmenlerin bu konuda da olumlu görüş taşıdıkları kanısında bulunulabilir.

Öğretmenlerinin okul öncesi eğitim rehberlik programının ölçme ve değerlendirme durumları ögesine dair görüşleri ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerinin Programın Ölçme ve Değerlendirme Durumlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Ölçme ve Değerlendirme Durumlarına İlişkin Anket Maddeleri	Tamamen Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{x}$		
	(5)		(4)		(2)		(1)				
	%	f	%	f	%	f	%	f			
26. Programdaki etkinlik değerlendirme formları, kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	40,1	130	39,2	127	19,4	63	1,2	4	0	0	4,18
27. Kazanımların nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.	39,5	128	40,1	130	19,4	63	0,9	3	0	0	4,18
28. Kazanımların nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmiştir.	41,0	133	36,1	117	19,4	63	2,2	7	1,2	4	4,14
29. Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	40,1	130	41,0	133	15,4	50	3,4	11	0	0	4,18
30. Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.	36,4	118	39,5	128	19,8	64	3,4	11	0,9	3	4,07

Tablo 4.5 incelendiğinde ‘*Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.*’ maddesine öğretmenlerin %39,5’i ‘‘Katılıyorum’’ yanıtını vermişlerdir. Buna rağmen bu boyut içerisinde ortalamanın düşük olduğu maddedir (=4,07). Araştırmaya katılan öğretmenler ‘*Programdaki etkinlik değerlendirme formları, kazanımları ölçebilecek niteliktedir.*’ maddesine %40,1 oranıyla ‘Tamamen Katılıyorum’, %39,2 oranıyla da ‘Katılıyorum’ şeklinde cevap vermişlerdir. Bu madde, alt boyuttaki en yüksek ortalamaya sahip maddelerdendir (=4,18). Bu boyuta ilişkin olarak da genel anlamda öğretmenlerin verdiği cevaplar göz önünde bulundurularak programın ölçme ve değerlendirme durumlarına ilişkin olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerinin okul öncesi eğitim rehberlik programının genel özelliklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili yüzde, frekans ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerinin Programının Genel Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Genele İlişkin Anket Maddeleri	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{x}$
	(5)		(4)		(3)		(2)		(1)		
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	
31. Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	35,5	115	42,6	138	15,7	51	4,9	16	1,2	4	4,06
32. Okul öncesi eğitim düzeyinde rehberlik programlarına ayrılan süre, programda belirtilen kazanımlara ulaşmak için yeterlidir.	29,0	94	36,7	119	22,5	73	9,9	32	1,9	6	3,81
33. Program, okuldaki PDR Hizmetleri bakımından standartlaşmayı sağlamıştır.	30,9	100	39,8	129	22,5	73	5,6	18	1,2	4	3,94
34. Program, öğrencilerin psiko-sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır.	41,7	135	36,7	119	17,6	57	4,0	13	0	0	4,16
35. Program, PDR Hizmetlerine düzen gelmesini sağlamıştır.	36,4	118	37,7	122	19,8	64	5,2	17	0,9	3	4,03
36. Program ile PDR Hizmetlerine verilen önem artmıştır.	36,7	119	42,3	137	14,8	48	3,7	12	2,5	8	4,07
37. Program ile sınıf rehber öğretmenlerinin, PDR alanındaki bilgi ve deneyimlerini arttırmalarına olanak sağlanmıştır.	39,2	127	42,3	137	12,0	39	4,9	16	1,5	5	4,13
38. Program genel olarak uygulanabilir niteliktedir.	35,8	116	52,2	169	8,3	27	3,7	12	0	0	4,20
39. Program diğer programların bütünleyici bir parçası niteliğindedir.	36,4	118	43,5	141	18,5	60	1,5	5	0	0	4,15
40. Programın tanıtım çalışmaları yeterlidir.	34,6	112	38,9	126	15,1	49	7,4	24	4,0	13	3,93

Tablo 4.6 incelendiğinde ‘Okul öncesi eğitim düzeyinde rehberlik programlarına ayrılan süre, programda belirtilen kazanımlara ulaşmak için yeterlidir.’ Maddesi, bu boyutta en düşük ortalamaya sahip maddedir (= 3,81). Bu maddeye, ankete katılan öğretmenlerin % 22,5’i “Kısmen Katılıyorum”, % 9,9’u “Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir. Okul öncesi eğitim kademesinde belirli bir ders saatinin olmaması, rehberlik faaliyetleri için ayrılan sürenin belirlenmiş durumda olmaması, etkinliklere ayrılan sürenin yetersiz kalmasına sebep

olabileceği düşünülmektedir. ‘Program genel olarak uygulanabilir niteliktedir.’ maddesine öğretmenlerin %52,2’si ‘Katılıyorum’, %35,8’i ‘Tamamen Katılıyorum’ şeklinde yanıt vermişlerdir. Okul öncesi eğitim amaçlarıyla örtüşen rehberlik programının öğretmenler tarafından uygulanabilir yönde olumlu düşünceye sahip olması sevindiricidir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde katılımcılardan okul öncesi eğitim rehberlik programlarının olumlu ve olumsuz yönlerini, programı uygulama aşamasında karşılaşılan güçlükleri, programın etkili bir şekilde uygulanabilmesi ve rehberlik programlarının geliştirilmesi için önerilerini açıklamaları istenmiştir. Görüşmelerden elde edilen programın olumlu yönlerine ilişkin veriler Tablo 4,7’de verilmeye çalışılmış, katılımcıların görüşlerinden alıntılar belirtilmiştir.

Tablo 4.7 Okul ve Sınıf Rehberlik Programının Olumlu Yönlerine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Programın Olumlu Yönleri	Katılımcılara Ait Dağılımlar	n	%
Kazanımlara İlişkin	K2-Uyum Becerilerini Geliştirme, Öğrenmeye Karşı Olumlu Tutum Sağlama	6	46,15
	K3-K8-Duyuşsal Becerileri Geliştirme		
	K5-İletişim ve Uyum Becerilerini Geliştirme		
	K6-K12-Çocuğun Kendisini Tanımasına Destek Olma		
Yeterlik Alanlarına İlişkin	K1-Gelişimi Destekleme	2	15,38
	K11-Problem Çözme Yeteneğini Geliştirme		
Etkinliklere İlişkin	K10-Ders İçi Etkinliklerle Örtüşme	2	15,38
	K13-Etkinliklerle Öğretmene Kolaylık Sağlama		
Uygulamaya İlişkin	K4-Fırsat Eşitliği	3	23,07
	K7-Yol Haritası Sunma		
	K9-Uygulamada Kolaylık Sağlama		

Tablo 4.7 incelendiğinde katılımcılara göre programın olumlu yönleri daha çok kazanımlara ilişkindir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu (%46,15) programın hedef-kazanım boyutunu olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Programa ilişkin olumlu görüş belirten öğretmenlerin görüşleri program öğeleri açısından analiz edildiğinde %15,38’inin yeterlilik alanlarıyla ve etkinliklerle, %23,07’sinin uygulamaya ilişkin olduğu görülmüştür. Okul öncesi

eğitimde rehberlik programları ile rehberlik alanına yönelik olarak bakış açısının olumlu yönde geliştiği düşünölmektedir. Programın kazanımlarına ve diğer alanlara ilişkin yapılan olumlu değerlendirmelerle ilgili öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Her çocuğa uygun, çocuğun çok yönlü gelişimini destekleyici ve ihtiyaca yönelik olması bence olumlu özelliklerindedir.

K1-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Okulöncesi eğitimde rehberlik programına alınan çocukların okula ve çevreye uyum sağlamaları ayrıca ilkokula hazırlanmaları, eğitim ortamlarında öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeleri, kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri, kişilerarası ilişkilerini geliştirmeleri konusunda okulun en önemli desteklerinden biridir.

K2-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Öğrencilerin özellikle duyuşsal gelişim alanlarına yönelik kazanımlar edinmelerini sağlaması ile bizlere bu durumu gözlemlene fırsatı sunması.

K3-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Kazanımların, gelişim alanları ve yeterlik alanlarının belirlenmiş olması, eğitimde fırsat eşitliği açısından ölkemizin her bölgesindeki okullarda standart olarak uygulanmasına olanak vermektedir.

K4-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Çocuklara iletişim becerileri alanında rehberlik eder. Davranış problemi olan çocuklar için yol gösterir. Çocukların okula uyum sürecini kolaylaştırır.

K5-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Çocukları her yönüyle yakından tanımak. Özel durumlarını keşfetmek ve rehberlik etmek. Yeteneklerini keşfederek doğru yönde gelişimini sağlamak. Çocukların gelişim alanlarına uygun davranışlar geliştirmesinde yardımcı olmak. Varsa sorunlarını keşfederek çözümünde yardımcı olmak. Aile ve öğretmen işbirliği ile öğrenciyi bir sonraki eğitim hayatına hazırlamak.

K6-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Bir yol haritası çiziyor ve dönem içinde kalkıştığım her işin bir temeli oluveriyor. Ayrıca önceki yıllardan gelen bilgi ve deneyim neticesinde her yıl daha da gelişerek ve zaman konu uyumu ile ilerliyor. Programda konuları teker teker yerine getirmek bana verimli hissettiriyor.

K7-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Okul öncesi dönemdeki çocuklar psikolojik danışmanlık kavramı ile erken yaşta tanışıyor. Rehber öğretmeninden yardım alabileceği konuların farkında oluyor. Kendini açma, ifade etmeyi öğreniyor. Okula uyum problemi yaşayan öğrenciler koşulsuz kabul edildikleri, dinlendikleri için en çok burada bizlerin uyguladığı etkinlikler ve uygulamalarda rahatlıyor. Okulöncesi ile benzer konuları işlese de etkinliğin gidişatı, işlenişi çok fark ediyor. Bizler daha çok konuşmaya anlamaya kendini ifade etmeye önem veriyoruz. Bu da çocuğun sosyal duyuşsal alanda gelişmesine yardım ediyor.

K8-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

2012 yılında yayımlanan okul öncesi rehberlik programı kapsamlı akademik bilgileri içeriğinde barındırmakta kazanımlar yeterlik alanları okul paydaşlarının beklentileri ve örnek formları bir arada bulundurması anlamında derli toplu bilgiye erişim sağlamaktadır.

K9-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Öncelikle rehberlik programların tamamen okul öncesi programıyla örtüşmesi bence en önemli olumlu yönü. Örtüşmeyen bir kazanımı yok. Sosyal duygusal yönden okul öncesi eğitim programını destekleyen bir program. Rehberlik programında olan her şey bizim yaptığımız şeyler zaten. Okul öncesi öğretmenleri programda yer aldığı için zaten uyguluyoruz.

K10-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okul korkusu yaşayan, uyum sorunu yaşayan çocukları rahatlatma, güvenli ortam hakkında bilgilendirme. Şiddet eğilimi, saldırgan davranış, ailede ve yakında ölüm olayı yaşama, boşanmış aile çocuklarına psikolojik destek, vb. birçok konuda yön gösteren bir program olması.

K11-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Öğrencilerin erken yaşta rehberlik hizmetleriyle tanışması onların kişisel gelişimlerine olumlu katkılar sunarak, kendilerini ifade etme, kendiyle barışık olabilme gibi becerileri geliştirir.

K12-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Okul öncesi eğitim rehberlik programı, okul öncesi öğretmenleri için destek programıdır. Gerekli durumlarda kazanımlara ve etkinliklere ilişkin çocuğun gelişimini destekleyen ve öğretmene yardımcı bir programdır.

K13-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının olumsuz yönlerine ilişkin görüşler Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8 Okul ve Sınıf Rehberlik Programının Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Programın Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşler	Katılımcılara Ait Dağılımlar	n	%
Kazanımlara İlişkin	K4-Bireysel ve Bölgesel Farklılıkları Göz Ardı Etme	1	7,69
Yeterlik Alanlarına İlişkin	K6-Gelişim Alanlarına Uygunluk Göstermeme	2	15,38
	K13-Yeterlilik Alanlarının Tamamını Desteklememe		
Etkinliklere İlişkin	K1- K9-Yetersiz Kalma	2	15,38
Uygulamaya İlişkin	K3-Uygulamada Zorluklar		
	K7-Çerçeve Programa Bağlı Kalmada Yaşanan Zorluklar	4	30,76
	K8-Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Uygulamadaki Motivasyon Eksikliği		
	K11-Sınıf Mevcutları		
‘Olumsuz Bir Yönü Yoktur.’	K2-K5-K10-K12	4	30,76

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde okul öncesi eğitim rehberlik programlarının olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerini açıklamaları istenmiştir. Öğretmenlerin % 30,76’sı programların olumsuz hiçbir yönünün olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların yine % 30,76’sı programın uygulamaya ilişkin olumsuz yönlerini açıklamışlardır. Görüşme yapılan öğretmenlerden % 7,69’u kazanımlara ilişkin olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bu verilere göre okul öncesi eğitim rehberlik programlarında en fazla olumsuz görüş bildirilen boyut

uygulamaya ilişkin olmuştur. En az olumsuz görüş bildirilen bölüm ise kazanımlara yönelik olmuştur. Programın uygulama ve diğer boyutlarına ilişkin yapılan olumsuz değerlendirmelerle ilgili öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Etkinlik örneklerinin muallak olması, yeni yayınlanan örnek etkinlik kitapçığı ile bazı şeyler standartlaşsa da hala bazı kazanımların hangi etkinliklerle verileceği konusunda birlik bulunmamaktadır.

K1-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Olumsuz bir yönü olduğunu düşünmüyorum.

***K2-K5-K10-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni
K12-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen***

Programın içeriği ile ilgili olumsuz bir yön görmemekteyim. Ancak okullarda uygulanışı sırasında bazı problemler ortaya çıktığını düşünmekteyim.

K3-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Sosyal beceriler kazandırma, olumlu davranış geliştirme, kişiler arası ilişkiler, farklılıklara saygı konularına daha fazla yer verilebilir. Ayrıca kültüre özgülük ve bölgesel farklılıklara duyarlılık durumu değerlendirilmelidir.

K4-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Doğru uygulandığı takdirde olumsuz hiç bir yönü olduğunu düşünüyorum. Ama yaş grubunun yakından tanınması ve özelliklerine uygun olarak uygulanması çok önemli.

K6-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Programa başından bazı şeylerin koyulması yıl içinde karşılaşılabilecek diğer durumlarla mücadele etmeye çalışırken zaman darlığı yaşatabiliyor. Rehberlik özellikle okul öncesinde fazlasıyla dinamik bir yapı olduğu için program çok kolay sekteye uğrayabiliyor.

K7-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Anaokulunda okul öncesi öğretmenleri tarafından sınıf rehberlik planlarının çok fazla uygulanamıyor. Öğretmenler gerekli mi zorunlu mu yapmak zorunda mıyız gözüyle bakıyorlar.

Onlar için ayrı bir yük gibi görünüyor. Sınıf rehberlik etkinlikleri ile de desteklense çok daha yararlı olacaktır.

K8-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

En son 2012 yılında yayımlanmış olan bu program; 2020 yılında güncellenmeye başlamış ve oldukça da sadeleştirilmiştir. Kazanım yeterlik alanları anlamında daha kısıtlanmalı kazanımların yer alması formlarda duyarlılığın azalmasına sebep olmaktadır. Ayrıca kazanım alanlarına ilişkin örnek materyallerin / formların olmaması etkinlik bulma ve oluşturma sürecinde zamanın ekonomik kullanmamasına sebep olmakta ve verimliliği azaltmaktadır.

K9-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Fiziki yetersizlikler ve malzeme eksikliği ile yaşanan güçlükler sonucunda amaca ulaşamama. Farklı yaş gruplarının programı olumsuz etkilemesi. Kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle aynı programa alınması sebebinin yarattığı güçlükler. Öğrenci sayılarının fazla olması sebebine bağlı zorluklar.

K11-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Programı yaşantı sağlamakla birlikte hayata dair beceri kazandırmaya yönelik bir süreç olarak düşünmeliyiz. Bu noktada yetersizlikler olabiliyor.

K13-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Yapılan görüşmelerde öğretmenlere yöneltilen bir diğer soru da 'Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının uygulanması sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdir?' olmuştur. Öğretmenlerin açıklamaları Tablo 4.9'da verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.9 Okul ve Sınıf Rehberlik Programının Uygulanması Sırasında Karşılaşılan Güçlükler

Gruplar	Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler	n	%
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenler	Etkinlik Oluşturmak	3	23,07
	Soyut Kavramların Çocuklar Tarafından Anlamlandırılmaması	1	7,69
	Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programları Hakkında Bilgi Eksikliği	1	7,69
	Zaman Yetersizliği	2	15,38
Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri	Veli ile İletişim	1	7,69
	Aile İlgisizliği	1	7,69
	Seviyeye Uygun Olmayan Etkinlikler	1	7,69
	Okul Rehber Öğretmeni ile İşbirliği Eksikliği	2	15,38
	Fiziki Yetersizlikler	1	7,69

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde okul veya sınıf rehberlik programlarının uygulanması sırasında karşılaştıkları güçlükler sorulduğunda, okul psikolojik danışmanları %23,07 ile en fazla kazanımlara yönelik etkinlik oluşturmakta güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin rehberlik programlarının uygulanması yönelik bilgi eksiklikleri ve çocukların soyut kavramları anlamada yaşadıkları güçlükler %7,69 oranı ile belirtilmiştir. Okul öncesi eğitim öğretmenleri ise programların uygulanmasında en fazla zorluk yaşadığı alan olarak %15,38 ile okul rehber öğretmenleri ile iletişim ve işbirliği eksikliği olarak belirtmişlerdir. Programın uygulanması sırasında yaşanan güçlüklerle ilişkin öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Etkinlik bulmak veya oluşturmak beni en çok zorlayan nokta olmuştur. Örneğin çocuklara akran zorbalığı ile ilgili sınıf rehberliği yapılması gerekiyor. Bir etkinlik üretmek gerçekten kolay bir şey değil. Bu konuda ayrı ekiplerin olması, var olan etkinliklerin geliştirilip, her kazanıma yönelik çeşitli etkinlikler sunulması işimi kolaylaştıracaktır.

K1-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Veli görüşmelerinde bazı durumları aileye kabullendirme konusunda zorluk yaşayabiliyoruz

K2-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Bazı okul öğrencisi öğretmenlerimizin rehberlik konusundaki olumsuz tutumları.. Net bir rehberlik ders saati olmadığı için; rehberlik etkinliğinin hangi zamanlarda yapılacağına dair tereddüt yaşama.

K3-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Programın sınıf rehber öğretmenlerine tanıtılması ve uygulanabilmesi açısından güçlükler yaşadım. Özellikle okul öncesi kademesinde çalışan sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetleri konusunda yeterli bilgiye sahip değiller. Ayrıca bir rehberlik saati bulunmaması planlamayı ve uygulamayı güçleştirmektedir.

K4-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Ailelerin okul öncesi eğitime önem vermeyerek, gerekli ilgiyi ve desteği göstermemesi.

K5-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Yaş grubunun seviyesine uygun olmayan etkinliklerin uygulanması. Veli-öğretmen işbirliğinin sağlanmasında zorluk yaşanması. Yeterli bilgiye sahip olmadığım özel durumlarda kendimi eksik bulmam. Bunu tamamlamak için uzman kişilere ulaşma konusunda zorluk yaşamam.

K6-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Program esnek olmadığı takdirde çıkan görüşmeler ile program aksayabiliyor. Ayrıca sınıf rehberliği adına okul öncesi müfredatı da yoğun olduğu için kimi zaman sınıf öğretmenlerinin rehberlik programına ayıracak vakitleri bulunmayabiliyor. Uzman tarafından yapılması gereken konu başlıklarında kimi sınıfların kalabalık olması sebebi ile yeterince verim alınmadığı gözlenmiştir. Psikososyal müdahale veya TBM gibi çalışmaların uygulanabilmesi için öncelikli olarak rehber öğretmenlerin eğitilmesi gerektiği ve bu eğitimin de düzenli olarak verilmediği bilinmektedir.

K7-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Bazı hedeflere ya da konulara uygun etkinlik bulmakta zorlanıyorum. Zaman yönetimi, motivasyon gibi konular soyut kalabiliyor. Okul öncesi dönemi çocuklarına uyarlamakta zorlanıyorum. Etkinliği oyunlaştırsam da bu sefer kazanım ikinci planda mı kalıyor diye düşünüyorum. Planladığım etkinliği gerçekleştirsem de diğer kademelerde olduğu kadar anlaşılmadığını hissediyorum. Etkinlik sırasında dikkat süreleri çok kısa olduğu için kazanımı yeterince alamadıklarını düşünüyorum. Etkinlik ile ilgili sorduğum bir soru bambaşka yerlere gidebiliyor ve etkinlik doğrultusunda ilerlemek zorlaşabiliyor.

K8-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Etkinlik oluşturma sürecinde sıfırdan ilerleme kaydetmek zaman kaybına sebep olmaktadır.

K9-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Herhangi bir güçlükle karşılaşmadım ancak rehber öğretmenler hep ortaokul ya da ilkokul öğrencileriyle ilgileniyorlar. Bizim öğrencilerimizle çok fazla ilişki kurabilecek düzeyde değiller. Rehberlikle ilgili herhangi bir konuda danıştığımızda bize bir cevap veremiyorlar. Cevap alamıyoruz. Otizmli bir öğrencim vardı, uygulamalarda ciddi anlamda zorlandım ama bu konuda rehberlik servisinin bana hiç faydası olmadı. Rehberlik programının tüm öğrencileri kapsayıcı olması da bu konuda önemli diye düşünüyorum. Bize danışmanlık yapabilecek, iyi

rehber öğretmenlerin olması bize programların uygulanması ve yapılması konusunda destekçi olacaktır.

K10-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okulun bulunduğu sosyo-kültürel çevreye göre aile katılımı konusunda yaşanan güçlükler. Okul öncesi eğitime yönelik rehberlik hizmetlerinin olmaması. Özel eğitim öğrencilerine yönelik rehberlik desteğinin olmaması. Fiziki yetersizlikler. Sınıf içi malzeme ve donanım sorunları. Farklı yaş gruplarının aynı sınıfta olması.

K11-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Küçük yaş grubu oldukları için iletişim kurmak çok kolay olamayabiliyor.

K12-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Program uygulanırken okul rehber öğretmenleri ile daha çok işbirliği yapılmalıdır.

K13-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Yapılan görüşmelerde öğretmenlere 'Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının etkili bir şekilde uygulanması için önerileriniz nelerdir?' sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar okul rehber öğretmeni, psikolojik danışmanı ve okul öncesi eğitim öğretmeni olma durumlarına göre ayrı ayrı gruplandırılmıştır. Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin programın daha etkili uygulanmasına yönelik önerileri Tablo 4.10'da verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.10 Okul ve Sınıf Rehberlik Programının Daha Etkili Uygulanmasına Yönelik Öneriler

Gruplar	Uygulamaya Yönelik Öneriler	n	%
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenler	Rehberlik Etkinliklerinin Geliştirilmesi	3	23,07
	Rehberlik Saatlerinin Olması	2	15,38
	Materyallerle Etkinliklerin Zenginleştirilmesi	1	7,69
	Aile ile İşbirliğin Artırılması	1	7,69
	Bireysel Farklılıklara Önem Verilmesi	1	7,69
Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri	Okul Rehber Öğretmen Desteğinin Artırılması	1	7,69
	Materyallerle Etkinliklerin Zenginleştirilmesi	1	7,69
	Rehberlik Etkinliklerinin Geliştirilmesi	1	7,69
	Kapsayıcı Rehberlik Hizmetleri	1	7,69
	Veli Eğitimleri	1	7,69

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin %23,07’si (n=3) rehberlik etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmuşlardır. %15,38’i (n=2) ise okul öncesi eğitim kademesinde rehberlik saatlerinin olması gerektiği ile ilgili önerilerini iletmışlerdir. Okul öncesi eğitim öğretmenleri sınıflarda uygulanan programların bireysel farklılıklara önem vermesi, kapsayıcı olması, okul rehber öğretmen ile işbirliği ve desteğin artırılması ve veli eğitimlerinin yapılarak, programlar hakkında ailelerin daha fazla bilgilendirilmelerinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Rehberlik etkinliklerinin geliştirilmesi ve etkinliklerin materyallerle zenginleştirilmesi iki grup tarafından da dile getirilmiştir. Tabloda başlıklar halinde yer alan önerilere ilişkin öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Etkinliklere alternatifler üretilmesi gerekiyor. Kitapçığin yayınlanması çok güzel ancak geliştirilmeli.

K1-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Öncelikle öğrenciyi iyi tanımamız gerekiyor. Her çocuğun gelişimine uygun olarak planlamalar yapılmalı. Destek programı sürdürülebilir olmalı.

K2-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okul Öncesi kademesinde rehberlik ders saatlerinin olması ve hangi gün hangi saat hangi etkinliği uygulayacağımızı daha net belirleyebilmemiz.

K3-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Öncelikle programın tanıtım çalışmaları için bir altyapı oluşturulmalıdır, bununla birlikte gelişim ve yeterlik alanları ile bunların ait olduğu kazanımlara ait uygulamaya hazır etkinlik örnekleri hazırlanmalıdır. Aynı kazanıma ait birden fazla etkinlik örneği olması daha etkili olacaktır. Ayrıca rehberlik okul rehberlik ve psikolojik danışma programı hazırlanırken kullandığımız 'hedef listesi' için de çeşitli çalışma örnekleri de belirlenebilir.

K4-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Her okulöncesi eğitim kurumunda rehber öğretmenlerin bulunması. Okulda yeterli personelin olması ve öğretmene yardım edebilmesi.

K5-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Daha seviyeye uygun ve öğretmenin birebir içinde olduğu etkinliklerin artırılması. Rehberlik hizmetlerinin daha çocuklar okula başlamadan grubun özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda velileri bilgilendirmesi ya da veli eğitimlerinin yapılması. Öğrencilere uygun ilgi çekici materyallerle etkinliklerin zenginleştirilmesi.

K6-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Öğretmen, idare ve rehberlik servisinin ortak bir rehberlik anlayışı benimsemesi. Çocuğun akademik olduğu kadar psikososyal ihtiyaçları da olduğu fark ettirilmesi. Rehberlik saatlerinin belli olması ve bu sürenin gerçekten rehberlik faaliyetleri için kullanılması. Programın oldukça esnek bırakılması ve güncel ihtiyaca göre zamanla doldurulması. Rehberlik servisi odaları grup rehberliği ve psikoeğitim çalışmaları için müsait olmalıdır.

K7-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Etkinlik havuzu oluşturulabilir. Önceki senelerden kalan sınıf rehberliği etkinlikleri var kazanıma da uygun olabilir ama geliştirilmesi gerekiyor. Etkinliklerde kullanılan materyallerin eskide kaldığını görüyorum. Daha öğrenci, oyun odaklı etkinlikler olabilir. Yeni yayınlanan etkinlikler çok daha güzel 😊

K8-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Psikososyal destek programında olduğu gibi yol gösterici örnek materyallerin oluşturulması somut veriler üzerinde her psikolojik danışmanın yaratıcılığına bağlı geliştirmesine sebep olacaktı.

K9-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Bence program uygulanabilir düzeyde. Zaten uygulanan aynı şeyler. Etkinliklerin bazıları sığ gibi. Onları biraz daha canlandırmak lazım. Eski usul yöntemler değil de aktif, dramalarla oyunlarla renklendirilerek yapılmalı. Normal yöntemlerle uygulanan rehberlik etkinliklerinin geliştirilerek, daha güzel olması sağlanmalıdır.

K10-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okul öncesi eğitime yönelik rehberlik hizmetlerinin olması.

K11-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Veliler daha çok sürece dâhil edilmeli, aile eğitimleri yaygınlaştırılmalıdır.

K12-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Velilerin program konusunda bilgilendirilmesi ve programla eşgüdümlü olarak veli eğitimlerine yönelik daha şık program hazırlanabilir.

K13-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının değerlendirilmesi yönelik görüşmelerde katılımcılara yöneltilen son soru ise ‘Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?’. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar okul rehber öğretmen, psikolojik danışmanı ve okul öncesi eğitim öğretmeni olma durumlarına göre ayrı ayrı gruplandırılmıştır. Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin programın daha etkili uygulanmasına yönelik önerileri Tablo 4.11’de verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.11 Okul ve Sınıf Rehberlik Programının Geliştirilmesi İçin Öneriler

Gruplar	Programın Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	n	%
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenler	Program Geliştirme Ekiplerinin Oluşturulması	2	15,38
	Öğretmenlerin Yeterliliklerinin Artırılması	1	7,69
	Etkinlik Havuzlarının Oluşturulması	3	23,07
	Motivasyon Çalışmaları	1	7,69
	Ölçüm Araçlarının Okul Programına Alınması	1	7,69
Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri	Aile Bilinçlendirme Çalışmaları	1	7,69
	Öğretmenlerin Yeterliliklerinin Artırılması	1	7,69
	Program Tanıtım Çalışmaları	1	7,69
	Okul Rehber Öğretmen Desteğinin Artırılması	2	15,38

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin %23,07’si (n=3) rehberlik etkinliklerinin geliştirilmesine bir etkinlik havuzunun oluşturulmasına yönelik öneriler sunmuşlardır. %15,38’i (n=2) ise okul öncesi eğitim kademesinde rehberlik programlarının oluşturulmasına yönelik ekiplerin oluşturulması ile ilgili önerilerini iletmışlerdir. Okul öncesi eğitim öğretmenleri okul rehber öğretmen ile işbirliği ve desteğin artırılması konusunun program geliştirme çalışmalarında önemli olduğunu %15,38 katılım oranıyla belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yeterlilik alanlarının artırılması iki grup tarafından da dile getirilmiştir. Tabloda başlıklar halinde yer alan önerilere ilişkin öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Programların geliştirilmesinde bölge kurulları oluşturulmalı ve belli oranda her program bir standarda bağlanmalıdır.

K1-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Okulöncesinde öğrenciyi tanıyıp anlamak, güçlü yanlarını keşfetmek ve bunları geliştirmek, çocukla ilgili doğru yönlendirmeler yapabilmek adına bazı ölçüm araçları programlara eklenmelidir.

K2-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Programın yeterli olduğunu; ancak uygulayan öğretmenin uygulama yönteminin önemli olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerin yeterlilikleri sürekli olarak artırılmalıdır.

K3-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Programa ait kazanımların konusu ve kapsamı genişletilebilir, sosyal hayatta uygulamaya dönük daha somut kazanımlar eklenebilir, var olanlar ve eklenebilecek olanlar için bir etkinlik havuzu oluşturulabilir. Bu etkinlik havuzunun oluşturulabilmesi için ülkemizdeki her bir ilde komisyonlar oluşturulur; il veya bölge komisyonlarında sahada çalışan psikolojik danışman ve rehber öğretmenler yaz tatili döneminde gönüllü ve ücretli olarak görevlendirilebilir. Ben şahsım adına ve iletişimde olduğum okul öncesinde çalışan meslektaşlarım adına şunu söyleyebilirim; her yıl kazanımlara uygun rehberlik etkinli bulmak veya tasarlamakla ilgili sıkıntılar yaşıyor. Bu belirsizlikten kurtulmak adına farklı illerde çalışan 23 kişiden oluşan bir grupla okul öncesi rehberlik programı kazanımları için etkinlik hazırlama ekibi kurduk, önümüzdeki yaz tatilinde bir etkinlik havuzu oluşturacağız. Hem hedef listesi hem de kazanım listesine yönelik hazırlık yapacağız. Bu çalışmaya yetkililer önder olursa eminim ki daha güzel sonuçlar elde edilebilir.

K4-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Ailelerin bilinçlendirilmesi. Okulöncesi eğitimin zorunlu olması.

K5-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Öğretmenlerin eksik olduğu konularda kendilerini geliştirebilmeleri için kurs, seminer ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin çoğaltılması. Uzman gözüyle hazırlanan ilgi çekici ve eğlendirici etkinlikler geliştirerek uygulaması.

K6-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

RİBA'ların veli ve öğretmenler tarafından gerçekçi bir şekilde doldurulabilmesi çok önemlidir ve bunun için gerekli motivasyon çalışmaları yapılmalıdır. Yalnız bu sadece rehber öğretmen değil idarenin de desteği ile olmalıdır. Rehberlik faaliyetleri ile RHYK aylık toplantı kısaca programı geliştirmek için istişare etmelidir. Her etkinlik sonrası öğretmenler öğrencilerden dönüt alarak gelecek yıllar adına programı geliştirmelidir.

K7-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Öğretmenlere uygulamaya yönelik etkinlikleri içeren kitapçıklar hazırlanabilir. Spesifik konularda hazırlanan örnek etkinlikler hepimiz için yararlı olacağını düşünüyorum

K8-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Örnek formların, örnek etkinliklerin sayısının artırılması, portalların oluşturulmasının oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Bu etkinliklerin de zamanın ruhuna uygun olması, web2 araçları ile destekli etkinliklerin, oyun ve materyallerin EBA gibi portallarda paylaşılması alanı daha da zenginleştirecektir. Etkinlik havuzlarının açılmasının psikolojik danışmanlara yeni etkinlikler oluşturma noktasında alanın zenginleşmesi noktasında da ilham olabileceği kanaatindeyim.

K9-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Uygulanabilir, güzel bir program. Etkinlikler geliştirilirse, özel çocuklar için de yapılması gerekenler gözden kaçmazsa daha güzel olacaktır. Aktif enerjik neşeli etkinlikler istiyoruz. Okul öncesinde okul dışarda günü ve etiketi çok ses getirdi. Kısa sürede birçok öğretmeni etkisi altına aldı. Ama rehberlik programı okul öncesinde böyle benimsenmiş değil. İşin içine bu yüzden biraz sosyal medya katılabilir. Öğretmenler zaten yaptığımız şeyler deyip geçiyorlar.

K10-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Okul rehber öğretmenlerinin bu konuda bizlere destek sağlamaları.

K11-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

Rehber öğretmenler ve okul öncesi öğretmenlerinin katılımıyla il ve bölge bazlı çalıştaylar yapılarak beyin fırtınası yapıp deneyimler sentezlenerek bir model ortaya konulmalıdır.

K12-Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Okul rehber öğretmenleri ve okul öncesi eğitim öğretmenleri eş güdümlü çalışmalı, gerekli durumlarda okul rehberlik servisinin desteği alınmalıdır.

K13-Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan ‘*Öğretmen görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir*’ sorusuna dair yapılan analizler Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12 Programa İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Kadın	270	4,25	0,64	332	6,82	0,001
Erkek	54	3,68	0,53			

p<0,05

Tablo 4.12 bakıldığında kadın ve erkek öğretmenlerin programa dair görüşleriyle ilgili puan ortalamaları arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur (.001, p<0.05). Buradan anlaşılmaktadır ki öğretmenlerin görüşleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Kadın öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri $\bar{x}=4,25$ değeriyle erkeklere göre ($\bar{x}=3,68$) daha olumludur.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan ‘*Öğretmenlerinin görüşleri meslekteki deneyim süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*’ sorusuna dair yapılan analizler Tablo 4.13’de verilmiştir.

Tablo 4.13 Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Deneyim Süresine İlişkin Betimsel İstatistikleri

Mesleki Deneyim Süresi	N	$\bar{x}$	ss
0-5 Yıl	35	10,8	0,42
5-10 Yıl	60	18,5	0,66
10-15 Yıl	106	32,7	0,58
15-20 Yıl	69	21,3	0,61
20 Yıl ve Üzeri	54	16,7	0,79
Toplam	324	100	1,21

Tablo 4.13'e bakıldığında meslekteki deneyim sürelerine göre öğretmenlerin ortalamaları 10,8 ile 32,7 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin mesleki deneyim sürelerine bakıldığında %32,7'sinin (N=106) 10-15 yıl arası kıdeme sahip oldukları görülmüştür. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %10,8'inin ise (N=35) 0-5 yıl arası kıdem yılına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.14 Öğretmenlerinin Program Hakkındaki Görüşlerinin Meslekteki Deneyim Süresine Göre Betimsel İstatistikleri

Anketin Bölümleri	Mesleki Deneyim Süresi	$\bar{x}$	Ss
Hedefler-Kazanımlar	0-5 Yıl	4,65	0,42
	5-10 Yıl	3,97	0,66
	10-15 Yıl	4,25	0,58
	15-20 Yıl	4,39	0,61
	20 Yıl ve üzeri	4,1	0,79
Yeterlik Alanları	0-5 Yıl	4,46	0,61
	5-10 Yıl	3,73	0,66
	10-15 Yıl	4,15	0,62
	15-20 Yıl	4,26	0,61
	20 Yıl ve üzeri	4,16	0,79
Etkinlikler-Öğretme-Öğrenme Süreci	0-5 Yıl	4,66	0,48
	5-10 Yıl	3,80	0,74
	10-15 Yıl	4,22	0,57
	15-20 Yıl	4,31	0,88
	20 Yıl ve üzeri	4,14	0,79

Anketin Bölümleri	Mesleki Deneyim Süresi	$\bar{x}$	Ss
Değerlendirme	0-5 Yıl	4,63	0,51
	5-10 Yıl	3,75	0,69
	10-15 Yıl	4,11	0,75
	15-20 Yıl	4,37	0,62
	20 Yıl ve üzeri	4,05	0,92
Genel	0-5 Yıl	4,58	0,59
	5-10 Yıl	3,77	0,59
	10-15 Yıl	4,11	0,75
	15-20 Yıl	4,13	0,58
	20 Yıl ve üzeri	3,76	1,06

Tablo 4.14'e bakıldığında öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarına ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem yılına ait ortalama değerlerin 3,73-4,66 aralığında olduğu ve bunun “Katılıyorum” seçeneğine denk geldiği görülmektedir.

Tablo 4.15 Öğretmen Görüşlerinin Meslekteki Deneyim Süresine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	0-5 Yıl (1)	15,860	4	3,965	9,956	0,02	1 - 2,3,5
	5-10 Yıl (2)						3 - 2
	10-15 Yıl (3)						4 - 2
	15-20 Yıl (4)						
	20 Yıl ve üzeri (5)						
Gruplar içi		127,048	319	0,398			
Toplam		142,909	323				

p<0,05

Tablo 4.15 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin mesleki deneyim süreleri ile görüşleri arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (p<0.05). Buradan anlaşılacağı üzere katılımcıların görüşleri kıdeme bağlı olarak farklılık göstermektedir. Öğretmen görüşlerinin mesleki deneyim süresine göre hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan tukey sonuçlarına göre; birinci grup olarak nitelendirilen 0-5 yıl arası mesleki

kıdeme sahip öğretmenler ile; 5-10 yıl, 10-15 yıl, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). 0-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin maddelere verdikleri puanların ortalaması 4,58 iken, diğer grupların (2, 3, 5) puanları ortalaması 3,76-4,11 arasındadır. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, diğer gruplardaki öğretmenlere göre rehberlik programlarına ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir. 10-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin maddelere verdikleri puanların ortalaması 4,11 iken, 5-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin puanları ortalaması 3,77'dir. Tukey testi sonuçlarına bakıldığında 10-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 5- 10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri arasında istatistiksel bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$) Dördüncü grup olarak nitelendirilen 15-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de 5-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). 15-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin maddelere verdikleri puanların ortalaması 4,13 iken, 5-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin puanları ortalaması 3,77'dir. Bu veriler ışığında, mesleki kıdem arttıkça öğretmenlerin rehberlik programlarına dair görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi '*Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı'nın geneline ilişkin olarak, okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanları ile okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*' şeklindedir.

Okul psikolojik danışman ve rehber öğretmenler ($n=56$) ile okul öncesi eğitim öğretmenlerin ($n=268$) görüşlerinin karşılaştırılmasına dair istatistiksel sonuçlar Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4,16 Okul Rehber Öğretmenler İle Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sd	t	p
Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri	268	4,20	0,67	95,71	3,14	0,002
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmenler	56	3,94	0,53			

$p<0,05$

Tablo 4.16'ya bakıldığında okul öncesi eğitim rehberlik programına ilişkin okul psikolojik danışmanları ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin puan ortalamaları farkı 0,002 düzeyinde ($.002, p<0,05$) anlamlı bulunmuştur. Okul rehber öğretmenlerinin maddelere verdikleri puanlarının ortalaması 3,94 iken, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin puanlarının ortalaması 4,20'dir. Bu veriler ışığında, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin bu programlara dair görüşlerinin psikolojik danışmanlara göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Bu görüşün sebepleri düşünüldüğünde, psikolojik danışmanların programın geliştiricisi ve yürütücüsü olarak programlara hâkimiyetleri daha fazla olduğundan, eksikliklerin bilincinde olabilmektedirler. Sınıf içi rehberlik etkinliklerinin uygulanma sorumluluğu okul öncesi öğretmenlerinde olmakta, etkinlikler için ayrılan özel bir zaman diliminin olmaması ve uygulamada yaşanan aksaklıkların farkında olma durumunun bu veriyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. Okul öncesi eğitim kademesine göre güncellenen anket ve görüşmelerle toplanan veriler aracılığı ile rehberlik programları öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmeye çalışılmıştır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemine, anket geneline ve alt boyutlarına dair yapılan istatistikler incelendiğinde öğretmenlerin anket maddelerinde yer alan ifadelerle ilişkin görüşleri genel anlamda olumludur. Öğretmenler maddelere genellikle 'Katılıyorum' şeklinde cevap vermişlerdir. Bu bulgulara bakılarak öğretmenlerin okul öncesi eğitim kademesinde uygulanan rehberlik programları hakkında olumlu düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Axelberg (1969) tarafından yapılan bir araştırmada, ilköğretimde psikolojik danışma servisi olan okullarda görev yapan ve en az iki yıldır rehberlik ve psikolojik danışma programını kullanan öğretmenlerin daha yüksek oranda olumlu tutumları olduğu belirlenmiştir. Hughey (1993) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ise; program yine genel olarak olumlu değerlendirilmiştir. Aluede ve Egbochuku (2009) tarafından yapılan araştırmada öğretmen görüşleri, okul rehberlik programlarının okulda uygulanan eğitim programlarını pozitif bir şekilde etkilediği yönündedir.

Yumrutaş (2006) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenler ilköğretimde rehberlik çalışmalarının yararlı olacağına inandıklarına dair olumlu bir görüş ifade etmişlerdir. Yine Öztürk (2009) tarafından yapılan bir araştırmada ise lise öğretmenlerinin hizmetlerin bütününe olan algılarının olumlu olduğu saptanmıştır. Akgün (2010) tarafından yapılan bir çalışmada anasınıflarına verilen rehberlik hizmetleri, okul öncesi öğretmen algılarına göre incelenmiş, öğretmenlerin çoğunun verilen hizmetlerden memnun oldukları belirtilmiştir. Yazgünoğlu ve Demirel (2012) tarafından yapılan araştırmada, rehber öğretmenlerin programı çoğunlukla faydalı buldukları ve program hakkında olumlu bir algıya sahip oldukları görülmüştür. Yerliyurt, Ersoy ve Kanak (2018) tarafından yapılan bir araştırmada da, okul öncesi eğitimde rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda rehberlik hizmetleri gerekli görülmüştür.

Güler ve Çapri (2019) tarafından yapılan araştırmada anaokullarında görevli öğretmenlerin okul öncesi rehberlik programına ilişkin görüşlerinin ortalama ve üzerinde değerlere ulaştığı görölmüştür. Dilek ve Talu (2021) tarafından yapılan bir araştırmada ise okul öncesi eğitimde rehberlik hizmetlerinin önemli olduğu belirtilmiştir. Yalman Polatlar ve Öztapak (2022) tarafından yapılan bir araştırmada ise, öğretmenler rehberlik ve psikolojik danışmanlık çalışmalarına çok önem vermektedir. Tüm bu sonuçlar, yapılan araştırma ile tutarlıdır.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının hedeflerine (kazanımlarına) ilişkin görüşlerine bakıldığında, öğretmenlerin rehberlik kazanımlarının işlevsel olmasıyla ilgili bir düşünceye sahip oldukları görölmüştür. Yazgünoğlu (2012) tarafından yapılan çalışmada da kazanımlar, rehber öğretmenlere göre programın en olumlu öğesi olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın nitel kısmında görüşmelerden elde edilen bilgilere göre de öğretmenler programın olumlu yönleri daha çok kazanımlara ilişkin olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitimde rehberlik programları ile rehberlik alanına yönelik olarak bakış açısının olumlu yönde geliştiği düşünölmektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının içerik öğesine dair görüşleri ile ilgili değerlere bakıldığında genel olarak olumlu bir değerlendirme görölmektedir. Öğretmenlerin okul öncesi eğitimde kullanılan rehberlik programlarının kişiler arası etkileşim becerilerini desteklediği yönünde bir görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak, programların hazırlanmasında bölgesel farklılıkların dikkate alınması maddesi, bu boyutla ilgili diğer maddeler içerisinde en düşük ortalamaya sahip maddedir. Mesleki kıdemleri dikkate alınarak, farklı bölgelerde çalışma fırsatı bulan öğretmenlerin rehberlik programlarının hazırlanmasında bölgesel farklılıkların dikkate alınmasıyla ilgili olarak ortalama yönde bir görüşlerinin olduğu düşünölebilir. Demirel (2010) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf rehberlik programı oluşturulurken bölgesel farklılıkların göz önünde bulundurulmasının gerektiği belirtilmiştir.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim rehberlik programının öğretilme-öğrenme süreci (etkinlikler) öğesine ilişkin görüşleri incelendiğinde, okul öncesi eğitim sınıf rehberlik program etkinliklerinin kazanımlara uygun olduğuna dair görüş belirtildiği görölmüştür. Demirel (2010) tarafından yapılan araştırma sonucunda programda yer alan etkinliklerin standart uygulamaları sağladığı, uygulayıcılara yol gösterici nitelik taşıdığı ve kazanımları gerçekleştirmeye hizmet ettiği ifade edilmiştir. Öztürk (2009) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf rehberlik programına

ilişkin okul müdürleri ve öğretmenler etkinliklerin uygulanabilir olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonucu da diğer araştırma sonuçları ile tutarlıdır.

Öğretmenlerinin okul öncesi eğitim rehberlik programının genel özelliklerine dair görüşlerinin dağılımına bakıldığında okul öncesi eğitim düzeyinde rehberlik programlarına ayrılan sürenin, programda belirtilen kazanımlara ulaşmak için yeterli olmaması yönünde görüşler tespit edilmiştir. Berber (2010) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim rehberlik programında da etkinliklere ayrılan sürenin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Yine Kızıl (2007) tarafından yapılan başka bir çalışmada rehberliğe ayrılan sürenin yetersiz bulunduğu, haftada en az iki saatin rehberliğe ayrılması gerektiği ifade edilmiştir. Terzi, Ergüner Tekinalp, Leuwerke (2011)'in psikolojik danışmanların görüşlerine göre rehberlik programını değerlendirdikleri çalışma sonuçlarına göre rehberlik saatlerinin etkinlikleri yetiştirmede yetersiz geldiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar yapılan araştırma sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet açısından incelendiğinde, öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kadın öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri erkeklere göre daha olumludur. Durmuş (2012) tarafından yapılan ilköğretim rehberlik programının öğretmen görüşlerine göre incelendiği araştırmada, bayan öğretmenlerin bazı maddelerde olumlu görüşlerinin arttığı yönünde veriler görülmüştür. Araştırma paralelinde incelenen diğer çalışmalara bakıldığında öğretmenlerin okullarda uygulanan rehberlik programlarıyla ilgili görüşlerinin cinsiyete göre değişiklik göstermediğini ortaya koymaktadır (Torunoğlu, 2015; Yazgünoğlu, 2012; Berber 2010).

Yılmaz (2020) de yapılan bir araştırmada pozitif psikolojik sermayenin demografik değişkenler açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre cinsiyet ile umut, iyimserlik ve pozitif psikolojik sermaye arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Araştırma bulgularında ortaya konulan kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha olumlu bir görüş sergilemelerinin altında bakış açılarının olabileceği düşünülmektedir.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi eğitim rehberlik programlarına ilişkin öğretmen görüşleri meslekteki deneyim süresine göre incelendiğinde, öğretmenlerin görüşlerinin mesleki deneyim süresi değişkeni açısından farklılık gösterdiği saptanmıştır. Elde edilen veriler ışığında mesleğe yeni

başlayan öğretmenlerin, diğer gruplardaki öğretmenlere göre rehberlik programlarına ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir. Ancak; mesleğin ilk yılları dışında, öğretmenlerin mesleki kıdem süreleri arttıkça, rehberlik programlarına dair görüşlerinin daha olumlu olduğu yönünde veriler elde edilmiştir. Ortaya konulan araştırma bulgusundan farklı olarak Yazgünoğlu (2012) tarafından yapılan çalışmada meslekteki deneyim süresine göre görüşler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatürdeki diğer çalışmalara bakıldığında öğretmenlerinin meslekteki deneyim sürelerinin az veya çok olmasının rehberlik programına ilişkin görüşlerinde bir değişikliğe neden olmadığı söylenebilir (Gür, 2010; Berber, 2010).

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi eğitim rehberlik programının geneline ilişkin olarak, okul rehber öğretmen ve psikolojik danışmanları ile okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu durumun sebepleri düşünüldüğünde, psikolojik danışmanlar programın geliştiricisi ve yürütücüsü olduklarından dolayı hedeflere tam anlamıyla ulaşamayan programların bilincinde olabilmektedirler. Sınıf içi rehberlik etkinliklerinin uygulanma sorumluluğu okul öncesi öğretmenlerinde olmakta, etkinlikler için ayrılan özel bir zaman diliminin olmaması ve uygulamada yaşanan aksaklıkların farkında olma durumunun bu veriyi destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulgusuna dair literatür incelendiğinde Yazgünoğlu (2012) tarafından yapılan çalışmada sınıf ve okul rehber öğretmenlerin görüşleri arasında, sınıf öğretmenlerinin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Demir (2010) tarafından yapılan çalışmada ise ilköğretim sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayış ve rehberliğe ilişkin tutum düzeylerinin ortaöğretimde çalışanlardan daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Sınıf düzeyinin artması öğrenci, öğretmen ve velilerde sınav kaygısını arttırdığı için programı uygulamayı gereksiz bulma, programa ilişkin olumsuz görüşlere sebep oluşturabilmektedir. Okul öncesi kademesinde daha olumlu olan görüşler, ileriki yıllarda sınav stresi gibi etkenler sebebi ile olumsuz olarak algılanabilmektedir. Güven (2011) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenler, yılsonunda yapılan seviye belirleme sınavı kaygısından dolayı yeni Türkçe programına uyum sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir.

5.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak aşağıda belirtilen önerilerde bulunulabilir:

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Okul öncesi eğitim rehberlik programlarına dair ortaya konulan olumlu bakış açısının diğer kademelerde de devam etmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Rehberlik kazanımlarının işlevselliğine yönelik tanıtım çalışmaları ve eğitimler düzenlenebilir.
- Rehberlik programlarının sistematik ve tutarlı bir şekilde hazırlanması yönünde gelişime ihtiyaç duyan öğretmenler için hizmetçi eğitim faaliyetleri planlanabilir.
- Rehberlik programlarının yeterli alanları, bölgesel farklılıklar dikkate alınarak yeniden düzenlenebilir.
- Programdaki kazanımların gerçekleştirilmesi için etkinlik havuzları oluşturulabilir.
- Okul öncesi eğitim kademesinde ders saatlerinin olmaması ve rehberliğe ayrılan düzenli bir zaman diliminin olmaması sebebi ile yaşanan aksaklıkların giderilmesi için, uygulamalar konusunda belirli bir standart sağlanabilir.
- Sınıf rehberlik programların düzenli bir şekilde uygulanmasına yönelik müşavirlik çalışmaları yapılabilir.
- Rehberlik programlarının uygulanması için gerekli tüm materyal ve formların, okullarda eksiksiz bir şekilde bulunmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Sınıfların fiziki yapılarının iyileştirilmesi sağlanarak, kapsayıcı eğitim uygulamalarıyla rehberlik programlarının daha etkili uygulanması sağlanabilir.
- Öğretmenler arası gerekli işbirliği ve diyalogun artırılması için çalışmalar yapılabilir.
- Rehberlik programlarının uygulanmasında gereken aile desteğinin alınması konusunda eğitimler düzenlenebilir.

5.2.2. Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Okul öncesi rehberlik programlarına yönelik okul idarecileri ve veli görüşleri üzerine çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma farklı örneklemeler üzerinde tekrarlanabilir.
- Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının uygulanabilirliğine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AÇEV. (2015). *Okul öncesi eğitim programı*.
- Akboy, R. ve İkiz, E. (2007). *Psikolojik danışma ve rehberlikte çağdaş bir anlayış: yaşamla iç içe, yaşam boyunca*. Nobel Yayınları.
- Akgün, E. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Anasınıflarındaki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi*. İlköğretim Online. 9(2), 474-483.
- Akyüz, Y. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Pegem Akademi.
- Aluede, O; Egbochuku, E. (2009). *Teachers' Opinions Of School Counseling Programs In Nigerian Secondary Schools*. Educational Research Quarterly, 33 (1), 42-59.
- Avcı, D., Poyrazlı, Ş. ve Gençoğlu, Cem. (2020). *Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik (pdr) lisansüstü eğitimine ilişkin bir değerlendirme, pdr lisansüstü öğrencilerinin görüşleri*. Millî Eğitim. 49 (228). (175-213).
- Axelberg, F.J. (1969). *Attitudes of Elementary School Teachers Toward Counseling and Guidance in the Elementary Schools*. The Journal of Experimental Education, 37(3).
- Bakırcıoğlu, R. (2000). *İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Anı Yayıncılık.
- Balaban Dağal, A. (2019). *Okul öncesi eğitim programında değerlendirme*. Yıldırım, A. (Ed.), *Okul öncesi eğitim programları içinde* (s. 160-172). Pegem Akademi.
- Balcı, A. (2021). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baydan, Y. (2020). *Okul öncesi eğitimde eğitsel rehberlik*. Demircioğlu, H. ve Gençoğlu, C. (Ed.), *Okul öncesi eğitimde rehberlik içinde* (s. 32-57). Pegem Akademi.
- Berber, D. (2010). *Ortaöğretim kurumları onuncu sınıf rehberlik programı uygulamalarının sınıf rehber öğretmenleri ve rehber öğretmenler görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Kayseri ili örneği)*. [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Bertrand, J. (2012). *Preschooll Programs: Effective curriculum*. Comments on kagan and kauerz and on schweinhart. in: tremblay re, barr rg, peters rdev, eds. encyclopedia on early child-hood development [çevrimiçi]. *Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development*; 1-7.
- Bilen, M. (1999). *Plandan uygulamaya öğretim*. Anı Yayınları.
- Bilgin, H. (2010). *Okul öncesi eğitimde aile ile iletişim ve ailelere rehberlik*. Uyanık Balat, G. (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş içinde*. Pegem Akademi.
- Borders, L.D and Drury S.M. (1992) *Comprehensive school counseling programs: a review for policymakers and practitioners, journal of counseling and development*. Journal of Counselling & Development, 70, 487-498

- Butcher, K. F. ve Visher, M. G. (2013). *The impact of a classroom-based guidance program on student performance in community college math classes*. Educational Evaluation and Policy Analysis, v35 n3 p298-323.
- Büyüksahin Çevik, G. (2017). *Examining pre-school teachers' and parents' views on counseling and guidance services in pre-school education*. International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE) Vol.6. No.3. p. 207-215.
- Creswell, J. W. (2021). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çivicioğlu, M. (2016). *Ortaöğretim rehberlik programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Bülent Ecevit Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, M. (2010). *İlköğretim ve ortaöğretim sınıf rehberlik programının değerlendirilmesi*. Eğitim ve Bilim, yıl:2010, 35(156), s.45-61.
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim sözlüğü*. Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Pegem Yayıncılık.
- Dilek, H. ve Duman, T. (2021). *The preschool education teachers' view about the curriculum guiding*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 22 (1).
- Dilek, H. ve Talu, E. (2021). *Okul öncesi rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi*. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi. 5 (2). 384-409.
- Doğan, A. (2010). *Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde akran zorbalığının incelenmesi*. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 17(3), 146-162.
- Doğan, S. (1990). *Türkiye'de rehberlik kavramı ve uygulamaların gelişiminde milli eğitim şuralarının rolü*. Psikolojik danışma ve rehberlik dergisi. 1 (1) 45-55
- Doğan, S. (2000). *Okul rehberliği ve danışmanlığı alanında çağdaş bir yaklaşım: Kapsamlı Rehberlik Modeli*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 13, 56-61
- Durmuş, M. (2012). *İlköğretim 8. sınıf rehberlik programı eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Kafkas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2004). *Yeni bir binyıla doğru türk eğitim sistemi sorunlar ve çözümler*. Sistem Yayıncılık.
- Erkan, S. (2011). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1977). *Eğitimde program geliştirme*. Yelkentepe Yayınları.

- Gartrell, D. (2012). 'Goodest' guidance: teachers and families together. *Young Children*, v67 n3 p66-68.
- Gül, Ş.C. (2009). *Okul öncesi eğitimi öğretmen ve öğretmen adaylarının 2006 okul öncesi eğitim programının değerlendirme unsuruna yönelik görüş ve davranışlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güler, M. ve Çapri, B. (2019). *Teachers' opinions on the pre-school counselling program*. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 9(2). 523-546.
- Gündoğdu, S. (2020). *Anaokulunda çalışan psikolojik danışma ve rehber öğretmenlerin okul çalışanları, veli ve öğrenci etkileşimi açısından incelenmesi*. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*. 4 (3).
- Gür, K. (2010). *Sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının yönetmelikteki rehberlik hizmetleri ile ilgili görevleri kabul durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Güven, A. Z. (2011). *İlköğretim II. kademe türkçe dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri*. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29, s.121-133.
- Gysbers, N.C. (1999) *Closing in on the statewide implement of a comprehensive guidance program model*, ASCA, *Professional School Counselling* 2 (5), 357-366.
- Gysbers, N.C. & Henderson,P. (2001). *Comprehensive Guidance and Counseling Programs: A Rich History and a Bright Future*. *Professional School Counseling*, 4(4),246-256.
- Hughey, K. F. (1993). *Evaluating Comprehensive School Guidance Programs: Assessing the Perceptions of Students, Parents and Teachers*. *School Counselor*. 41(1), 31-35.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., Bekman, S., Baydar, N. ve Cemalcılar, Z. (2009). *Continuing effects of early intervention in adult life: The Turkish early enrichment project 22 years later*. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), 764-779.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, İ. H. ve Polat, M. (2013). *Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine bakış açıları üzerine okul rehber öğretmenlerinin görüşleri*. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1 (1). 105-124.
- Kaya, A. ve Çivitçi, A. (2004). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi*. Can, G. (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 227-254). Pegem Yayıncılık.
- Kepçeoğlu, M. (1994) *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Özerler Matbaası.
- Khan, S. B. (2010). *Need Assessment On The Provision Of Guidance Services At High School Level In Pakistan*. *International Journal of Academic Research*, 2(6).
- Kılıçaslan, A. (2008). *Kişisel rehberlik*. İşmen Gazioğlu, E. ve Mertol İlgar, Ş. (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (s. 146-167). Pegem Akademi.

- Kızıl, D. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerin sınıf içi rehberlik etkinlikleri ile ilgili görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Koçyiğit, S. (2012) *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Zembat, R. (Ed.) Hedef Yayınları.
- Kurt Gökçeli, F. (2019). *Okul öncesi eğitim programları*. Yıldırım, A. (Ed.), Pegem Akademi.
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. ÖSYM Yayınları.
- MEB. (2012). *Okul öncesi eğitim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2020). *Millî eğitim bakanlığı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği*. Resmi Gazete.
- MEB. (2021). *Okulöncesi Sınıf Rehberlik Etkinlikleri Kitabı*. <https://orgm.meb.gov.tr/www/milli-egitim-bakanligi-tum-sinif-seviyelerinde-sinif-rehberlik-etkinlikleri-hazirladi/icerik/1771> adresinden 07.03.2022 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2022). *Geçmişten günümüze milli eğitim şuraları*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328> adresinden 13.04.2022 tarihinde alınmıştır.
- Meşeci, F. (2008) *Rehberliğin doğuşu ve gelişmesi*. İşmen Gazioğlu, E. ve Mertol İlgar, Ş. (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (s. 22-40). Pegem Akademi.
- Oktay, A. (1990) *Türkiye 'de okul öncesi eğitim*. Marmara üniversitesi Atatürk eğitim fakültesi eğitim bilimleri dergisi. 2(2) S. 151-160
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. Epsilon Yayıncılık.
- Oktay, A. ve Polat, Ö. (2021). *Dünya ülkelerinde eğitim sistemleri ve okul öncesi eğitim*. Pegem Akademi.
- Onur, B. (2004). *Gelişim psikolojisi*. İmge Kitapevi.
- Özabacı, N. (2008). *Rehberlikte hizmet türleri*. İşmen Gazioğlu, E. ve Mertol İlgar, Ş. (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (s. 41-71). Pegem Akademi.
- Öztürk, A. (2009). *Kapsamlı rehberlik programı uygulama sürecine ilişkin okul müdürleri, sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Adana.
- Rodriguez-Gómez, G., Quesada-Serra, V. ve Ibarra-Sáiz, M. S. (2016). *Learning-oriented e-assessment: the effects of a training and guidance programme on lecturers' perceptions*. *Assesment & Evaluation in Higher Education*, v41 n1 p35-52.

- Russel, J.C. ve Willis, A.R. (1964). *Survey of Teachers' Opinions of Guidance Services*. Personnel and Guidance Journal, 42(7), s.707-709.
- Sağlam, A. ve Topçu, Ç. (2015). *9. sınıf rehberlik programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi. 5 (1). 171-210.
- Simon, A. (2014). *Quality assurance in university guidance services*. British Journal of Guidance & Counselling, v42 n2 p181-198.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Studer, J. R. , Diambra, J. F., Breckner, J. A., Heidel, R. E. (2010). *Obstacles and successes in implementing the asca national model in schools*. Journal of School Counseling. 9(2)
- Temel, E. (2012). *Erken çocukluk eğitim programları: niteliksel bileşenler*. Çağdaş Eğitim Dergisi Akademik, 1 (2), 78-84.
- Terzi, Ş., Ergüner Tekinalp, B. ve Leuwerke, W. (2011). *Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri*. Eğitim ve Öğretim Dergisi. 1(1), s:51-60.
- Torunoğlu, H. (2015). *Meslek liseleri okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ahi Evran Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tümer Erdem, Y. (2008). *Osmanlı devletinde okul öncesi eğitim ana mektepleri*. Türklük araştırmaları dergisi. (20).
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme: teori ve teknikler*. Alkım Yayıncılık.
- Yalman Polatlar, D. ve Öztapak, M. Ü. (2022). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 55. 217-240.
- Yavuz, M. (2018). *Eğitim bilimine giriş*. Anı Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2004). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*. Remzi Kitapevi.
- Yazgünoğlu, S. (2012). *Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşleri*. [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazgünoğlu, S. ve Demirel, M. (2012). *Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşleri*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) Özel sayı [2012].

- Yerliyurt, N. S., Ersoy, M. ve Kanak, M. (2018). *Okul öncesinde rehberlik hizmetlerinin gerekliliğinin rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Ekev Akademi Dergisi. 22 (76).
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitimde rehberlik hizmetleri (Gelişimsel Yaklaşım)*. Nobel Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. (2020). *Pozitif psikolojik sermayenin demografik değişkenler açısından değerlendirilmesi*. DOI Number: 10.29064/ijma.672890.
- Yumrutaş, A. (2006). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevleriyle İlgili Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.
- Yurtsever Kılıçgün, M. (2019). *Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin tarihsel gelişimi* Yıldırım, A. (Ed.), *Erken çocukluk eğitime giriş* içinde (s. 73-94). Pegema Yayıncılık.
- Zembat, R., Tunçeli, H. ve Akşin Yavuz, E. (2019). *Erken Çocuklukta Eğitim Programları ve Uygulamalar*. Anı Yayıncılık.

EKLER

Ek-1: Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi

Ek-2: Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Görüşme Formu

Ek-1

Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi

Değerli Meslektaşlarım,

Bu anket, okul öncesi eğitimde uygulanan rehberlik programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Sizden istenen, tüm soruları eksiksiz ve içten cevaplamanızdır. İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Emel AYGÜN

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

I. Bölüm (Kişisel Bilgiler)

Cinsiyetiniz Erkek( ) Kadın( )

Üniversiteden Mezun Olduğunuz Bölüm:.....

Mesleki Deneyim Süreniz:

( )1-5 Yıl ( )5-10 Yıl ( )10-15 Yıl ( )15-20 Yıl ( )20 Yıl ve üzeri

II. Bölüm		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Hedefler-Kazanımlar						
1	Sınıf rehberlik programındaki 'kazanımlar' sistematik ve tutarlı bir şekilde oluşturulmuştur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2	'Kazanımlar' gerçekleştirilebilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3	'Kazanımlar' öğrencilerin düzeyine uygundur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4	'Kazanımlar' öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
5	'Kazanımlar' öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
6	'Kazanımlar' diğer öğretim programlarındaki 'kazanım' ifadelerine benzer şekilde yazılarak dil birliği sağlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Yeterlik Alanları (İçerik)						
7	'Kazanımlar' yeterlilik alanlarına uygundur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
8	Yeterlik alanları öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
9	Yeterlilik alanları belirlenirken bölgesel farklılıklar dikkate alınmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
10	Yeterlilik alanları okul dışındaki yaşamı destekler niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
11	Program, öğrencilerin okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

12	Program, öğrencilerin potansiyellerini kullanarak eğitsel başarılarını artırmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
13	Program, öğrencilerin kendilerini tanımalarına, kabul etmelerine ve geliştirmelerine olanak sağlar.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14	Program ile birlikte öğrenciler, başkalarını anlama, kabul etme ve kişilerarası etkileşim becerilerini geliştirmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
15	Program, öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmelerini sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
16	Program, öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli farkındalığa ulaşmalarını sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Öğretme-Öğrenme Süreci (Etkinlikler)						
17	Etkinlikler ilişkili olduğu yeterlilik alanları ile örtüşmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
18	Etkinlikler yeterince açık ve anlaşılır olarak düzenlenmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
19	Etkinlikler kazanımları gerçekleştirmeye hizmet etmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
20	Etkinlikler öğrencileri aktif kılacak nitelikte düzenlenmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
21	Etkinlikler öğrencilerin birlikte çalışmalarını sağlayacak niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
22	Etkinlikler öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
23	Etkinliklerde kullanılacak materyaller kolay ulaşılabilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
24	Etkinlikler uygulayıcılara (sınıf rehber öğretmenlerine) yol gösterici özelliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
25	Etkinlikler, sınıf rehber öğretmenin PDR alanındaki yeterlilik düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Ölçme ve Değerlendirme						
26	Programdaki etkinlik değerlendirme formları, kazanımları ölçebilecek niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
27	Kazanımların nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
28	Kazanımların nasıl değerlendirileceği örneklerle gösterilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
29	Programda verilen etkinlik değerlendirme formları duyuşsal özelliklerin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
30	Ölçme araçlarının uygulandıktan sonra nasıl değerlendirileceği açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Genel						
31	Program, rehberlik saatlerinin daha etkili bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
32	Okul öncesi eğitim düzeyinde rehberlik programlarına ayrılan süre, programda belirtilen kazanımlara ulaşmak için yeterlidir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
33	Program, okuldaki PDR Hizmetleri bakımından standartlaşmayı sağlamıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
34	Program, öğrencilerin psiko-sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
35	Program, PDR Hizmetlerine düzen gelmesini sağlamıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
36	Program ile PDR Hizmetlerine verilen önem artmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
37	Program ile sınıf rehber öğretmenlerinin, PDR alanındaki bilgi ve deneyimlerini artırmalarına olanak sağlanmıştır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
38	Program genel olarak uygulanabilir niteliktedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
39	Program diğer programların bütünleyici bir parçası niteliğindedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
40	Programın tanıtım çalışmaları yeterlidir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

Ek-2

Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Görüşme Formu

Değerli Meslektaşlarım,

Bu görüşme formu, okul öncesi eğitimde uygulanan rehberlik programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Sizden istenen, tüm soruları eksiksiz ve içten cevaplamanızdır. İlgili ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Emel AYGÜN
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Cinsiyetiniz Erkek( ) Kadın( )

Üniversiteden Mezun Olduğunuz Bölüm:.....

Mesleki Deneyim Süreniz:

( )1-5 Yıl ( )5-10 Yıl ( )10-15 Yıl ( )15-20 Yıl ( )20 Yıl ve üzeri

Görüşme Soruları:

1. Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının sizce olumlu yönleri nelerdir?
2. Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının size göre olumsuz yönleri nelerdir?
3. Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının uygulanması sırasında karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
4. Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının etkili bir şekilde uygulanması için önerileriniz nelerdir?
5. Okul öncesi eğitim rehberlik programlarının geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?